

1971
2

+5

ADALET DERGİSİ

ADALET BAKANLIĞINCA
AYDA BİR YAYINLANMAKTADIR

Yıl : 62

Şubat 1971

67

Sayı : 2

Yüksek Seçim Kurulu tarafından bastırılıp, Bakanlığımıza devredilmiş bulunan İlke Kararlarını havi kitapların, dönemleri ile satış fiyatları aşağıda gösterilmiştir.

Bu kitapların satışları 7 Bakanlığımızca, diğer yayınların satışları gibi yapılmaktadır.

Sıra No.	Dönem veya yılı	Bedeli
1	Mayıs 1961 — Şubat 1962	2.90 TL.
2	Kasım 1962 — Şubat 1964	7.90 »
3	1964 — 1965	5.75 »
4	1966	2.90 »
5	1967	2.45 »
6	1968	8.00 »
7	1969	15.00 »

19 Nisan 1971

Devlet N. 1051

ADALET DERGİSİ

Yıl : 62

Şubat 1971

Sayı : 2

İÇİNDEKİLER

İncelemeler :

Sayfa

ÖZKAN Salim : Fransa'da Tehlikede Olan Çocukların Hima- yesi	65
ŞENGÜN Kemal Oğuz : Duruşmanın Disiplini	74
KÜRÜMOĞLU İsmet : Ağaç Kesimi Fiili Dışındaki Orman Emvalini Sarf Suçlarında Tazminat ve Zayıyat He- saplanması	92
YILMAZ Ünal : 6831 Sayılı Orman Kanununun 93. Maddesi ...	99

Tahliller :

UYAR Talih : Tebligat Kanununun Uygulamada Tereddüt Ko- nusu Olan Bir Hükmü	110
--	-----

69

ADALET DERGİSİ

ADALET BAKANLIĞINCA AYDA BİR YAYINLANIR

BASIN KANUNUNA BİR MADDE EKLENMESİNE DAİR 6026 SAYILI
KANUNA GÖRE İDARE EDEN :
HÜSEYİN CAHİT ERGÜL

ADALET DERGİSİNDE YAYINLANACAK TÜRK HUKUK UYGULAMA-
SINDA YARARLI GÖRÜLEN İLMİ İNCELEMELERİN SAYFASINA 30,
TERCÜME YAZILARIN SAYFASINA 25, TENKİT, TAHLİL, KRONİK,
MESLEKİ VE DERLEME GİBİ YAZILARIN SAYFASINA 20 LİRA ÜC-
RET ÖDENİR.

ADALET DERGİSİNDE YAYINLANAN YAZILARDA BELİRTİLEN
DÜŞÜNCELER YAZI SAHİPLERİNE AİTTİR.

ADALET DERGİSİNİN SAYISI 2 LİRA, YILLIK ABONESİ 24 LİRADIR.

ABONE OLMAK İSTEYENLER, ABONE BEDELİNİ, BULUNDUKLARI
YER MALİYESİNE YATIRARAK KARŞILIĞINDA ALACAKLARI
MAKBUZU, DOĞRUDAN DOĞRU BAKANLIK YAYIN
MÜDÜRLÜĞÜNE GÖNDERMELİDİRLER.

80

FRANSA'DA TEHLİKELİ OLAN ÇOCUKLARIN HİMAYESİ

Yazan : Salim ÖZKAN

(Ankara C. Savcı Yrd.)

Plân :

- 1 — Giriş
- 2 — 23 Aralık 1958 tarihli kararnamenin mahiyeti
- 3 — Geçici tedbirler
- 4 — Terbiyevi yardım tedbirleri ve müşahade usûlleri
- 5 — Nezaret altında serbesti servisi
- 6 — Çocuk sosyal yardım kurumu

Bibliyografya :

L' enfance délinquante - jean chazal.
Délinquance juvenile et enfance en danger - George Mocne.
La protection judiciaire de l' enfance en danger - Anne Marie Fournie, Annales des Vaucresson

1 — Giriş :

Fransa'da tehlikede olan çocukların himayesi ile ilgili 23 aralık 1958 tarihli kararname Fransız medeni kanunun 375 ve müteakip maddelerini değiştirmek suretiyle aile hukukunda büyük bir devrim yaratmıştır. 1 ekim 1959 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 1958 tarihli kararnamenin kabulüne kadar bir çok ailelerin içinde bulunduğu anarşi, ebeveynin her bakımdan kifayetsizlikleri, özellikle büyük şehirlerde ortaya çıkan bir yığın sosyal durumlar kanun koyucuyu cesur bir müdahaleye sevk etmiştir. Gidişatı tehlike gösteren çocukların himayesi ile ilgili Fransız mevzuatında dağınık bir şekilde mevcut olan hükümleri 1958 tarihli kararname ilga ederek mevzuatta aynı zamanda birliğide sağlamıştır.

2 — 23 aralık 1958 tarihli Kararnamenin mahiyeti :

23 aralık 1958 tarihli kararnamenin değiştirmiş olduğu 375 inci maddeye göre sağlığı, güvenliği, ahlâkı ve eğitimi tehlike arzeden 21 yaşını

ikmal etmeyen küçüklere 375-382 maddelerde öngörülen şartlar dahilinde terbiyevi yardım tedbirleri uygulanmaktadır.

Madde oldukça genel bir şekilde kaleme alınmıştır. Hangi durumda olursa olsun 21 yaşını bitirmeyen küçüğe 375 inci maddede yazılı şartların tahakkuku halinde terbiyevi yardımın uygulanması gerekmektedir. Kanun tehlikede bulunan küçüğün durumunu nazara almış, tehlikenin nasıl ve ne şekilde ortaya çıktığına ehemmiyet atfetmemiştir. Bu suretle yardım bekleyen binlerce çocuğun himayesini temin etmiştir.

1958 tarihli kanun, çocuğun himayesine ilişkin 1935 tarihli kararnameyi, 1889 tarihli kanunun 2 nci maddesinin 7 nci bendini, 1898 tarihli kanunun 4 ve 5 inci maddelerini ve nihayet fuhuş yapan küçüklere hakkındaki kanunu ilga etmiş bulunmaktadır.

Yukarıda zikredildiği gibi TEHLİKEDE OLAN KÜÇÜKLERDEN maksat her hangi bir suç işlemediği halde sağlığı, güvenliği, moralitesi ve eğitimi tehlike içinde bulunan ve ilerde her zaman suç işleyebilecek durumda olan küçüklere. Özellikle son yıllarda suçlu çocuklara nazaran gidişatı tehlike gösteren çocukların sayısının sür'atle artması ilgileri köklü reformlar yapmaya sevk etmiş ve bu itibarla 1958 tarihli kararname ile medenî kanunda değişiklik cihetine gidilmiştir. Serserilik yapan, homoseksüellik yoluna sapan bir gencin, fuhuş meslek edinen bir kızın durumunun amme nizamını etkileyeceği aşikar olduğundan bu gibi hallerde çocuk hakiminin doğrudan doğruya hareket ederek adli bir teknisyen gibi müdahale etmesi esas prensiptir. Çocuk hakimi, ayrıca çocuğun menfaatlerini vikâye bakımından aile reisinin çocukları dolaşısıyla devletten aldığı tahsisatın (Çocuk yardımı parası) sarfedilmesini kısıtlayan vesayet konusundada yetkilidir. Bundan başka çocuğun eğitim ve yetiştirilmesinde zaruri olan işbirliği münasebetleri yönünden yetkili idarî mercilerle teması sağlar.

Tehlikede olan küçüklere 21 yaşına kadar adli yönden himaye etmek ve bu hususda karar vermek selahiyeti ancak çocuk hakimine aittir. Cumhuriyet Savcısı da çocuk hakiminden duruma müdahale etmesini isteyebilir. Polis ve Jandarma tarafından yapılan tahkikata ait zabıtlar genellikle ilk önce cumhuriyet savcılığına intikal ettirildiğinden, âcil hallerde cumhuriyet savcısı gerekli ilk tedbirleri alır, üç gün içinde çocuk hakimine dosyayı havale eder. Üç gün içinde olaya el koyacak olan çocuk hakimi cumhuriyet savcılığı tarafından alınmış olan tedbiri aynen muhafaza ettiği gibi isterse değiştirebilir veya tamamen geri alabilir. Fran-

sa'da genellikle çocuk hakkında yardım ve himaye tedbirlerinin alınması zimmında doğrudan doğruya çocuk hakimine başvurulmaktadır. Hiç bir şekil şartı öngörülmemiştir.

Fransız medeni kanunun 375/1 nci maddesine göre küçüğün anne veya babasının yahut muhafaza ile mükellef kimsenin ikametgâhı çocuk hakimi, olmadığı halde küçüğün bulunduğu yer çocuk hakimi yetkili olup küçükler ile ilgili her türlü muameleyi yapar ve intaç eder.

30 Ekim 1935 tarihli kararname ile ortaya çıkan ve 1958 tarihli kararnamenin tatbiki ile de açıkça teyit edilmiş bulunan içtihadı göre velayet hakkının sukutu veya geri alınması (Une action en déchéance ou en retrait des droits de la puissance paternelle) ile ilgili hukuk dâvasına bakan mahkeme çocuğun eğitimi yönünden gerekli tedbirleri alabilmektedir.

Mezkûr 375 inci maddede açıklandığı üzere çocuk hakimi babanın, annenin, muhafaza ile mükellef şahsın, bizzat küçüğün veya cumhuriyet savcısının talebi üzerine veya resen duruma müdahale edebilir. 1958 tarihli kararnamenin getirdiği mühim bir yenilik de bizzat küçüğün doğrudan doğruya çocuk hakimine başvurabilmesi keyfiyetidir.

Tahkikata başlayan çocuk hakimi sistematik bir şekilde çocuğun şahsiyetinin tetkikine girişir. Hakim bu bakımdan emrine verilen bütün imkânlardan istifade eder. Tahkikatı açan çocuk hakimi odasında dinliyeceği kimselere önceden tebligat yapması gerekir. Ebeveyn veya çocuğu muhafaza ile mükellef şahıs küçük hakkında hakimden bir eğitici tedbir alınması hususunda istemde bulunmamışlar ise hakim onlara da tahkikatın açılmış olduğunu bildirir. Bundan başka, tehlikede olan küçüklerin himayesine ilişkin hükümlerin tatbikine mütedair 21 Eylül tarihli ve 59 - 1095 sayılı kararnamenini birinci maddesinin birinci bendinde «medenî kanunun 375 - 385 maddeleri uyarınca işe el koyan çocuk hakiminin tahkikat açılır açılmaz vilâyet sosyal yardım müdürlüğünü haberdar eder» hükmü yer almıştır. Çocuk hakimi küçüğün şahsiyetinin tetkikine girişmeye lüzum görürse, özellikle sosyal anket, mediko - psikiyatrik ve psikolojik tetkik ve muayenelerin neticelerinden faydalanır. Gerekirse küçüğün hangi mesleğe istidadı olduğunu tayin bakımından da inceleme yaptırabilir. Bununla beraber elindeki dosyaya göre, gereğini takdir yönünden, kâfi derecede malûmat mevcut ise, yukarıdaki tedbirlerden hiç birini emretmediği gibi sadece bir kısmının yerine getirilmesini de isteyebilir. Küçüğün içinde bulunduğu durumun tam manası ile anlaşılabilmesi için genellikle sosyal anket yapılması cihetine gidilmektedir. Sosyal anket çocuk Sosyal Yardım Müessesesi Asistanların-

ca yapılmakta olup çocuğun tanınmasında önemli rol oynar. Ailenin menşei, içinde bulunduğu yetersizlikleri, mizaç ve karakteri, maruz kaldığı tehlikeler, çocukları üzerindeki davranışlar, tahkikat yapıldığı sıradaki durumu ile mazisi, akraba ve komşuları durumları referruatlı bir şekilde sosyal anketi hazırlayan asistanlarca izah edilir. Bundan başka 21 Eylül 1959 tarihli kararname gereğince vilayet sosyal yardım müdürü kendi servislerinden edindiği ve faydalı gördüğü malûmatı çocuk hakiminin bilgisine arzeder.

Kanunun öngördüğü araştırma imkanlarının yapılabilmesi ve kullanılması için hakimın, kalifiye personel ve ihtisaslaşmış servislere sahip olması gerektiğinden, küçüklerin sosyal hayata intibaklarını sağlamak, onları yeniden terbiye ve ıslâh etmek ve kendilerine mesleki bir yön vermek maksadı ile bir çok müşahade ve kabul merkezleri kurulduğu gibi bu yolda faaliyette bulunan sayısız cemiyetlerde mevcut bulunmaktadır.

Adalet Bakanlığının ve yetkili adli makamların kontrolü altında icrayı faaliyet eylemekte olan bu cemiyetlere özel şahıslar tarafından yardımda bulunulduğu gibi Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Sosyal sigorta bütçelerinden de plân dahilinde gerekli fon ayrılmaktadır.

3 — Geçici tedbirler : (Mesures provisoires)

Çocuk hakimi tahkikat sırasında küçüğün,

1 — Çocuk üzerinde muhafaza hakkını kullanmıyan ana ve babadan birine,

2 — Akrabalardan birine veya itimada lâyık bir şahsa,

3 — Bir kabul veya müşahade merkezine,

4 — Uygun görülen bir müesseseye,

5 — Sosyal Yardım Müessesesinin bir servisine, geçici olarak teslim ve tevdiine karar verilebilir.

Küçük ebeveynlerine veya muhafaza ile yükümlü bir şahsa teslim edildiği yahut yukarıdaki müesseselerden birine yerleştirildiği takdirde hakim, bir müşahade veya reedükasyon servisini çocuğu ve ailesini takip etmekle görevlendirebilir. Geçici tedbirlerin faydası çocuğun durumuna göre değişmektedir. Genellikle çocuğun müşahadesi veya barınması ve güvenlik altına alınması için geçici tedbirlere başvurulmaktadır. Çocuk hakimi tarafından emredilmiş olan geçici tedbirler gerek resen, gerekse küçüğün, ebeveyninin, muhafaza ile mükellef şahsın yahut cumhuriyet

savcısının talebi üzerine her zaman değiştirebildiği gibi tamamen kaldırabilir de. 378 inci maddede açıklandığı üzere talep vuku'undan itibaren en geç bir ay içinde hakim talep hakkında bir karar vermelidir.

Tahkikat sona erdikten sonra, çocuk hakimi küçüğü, ebeveynini veya muhafaza ile yükümlü şahsı taahhütlü mektupla davet etmekte, davetiye duruşmadan hiç olmazsa 10 gün önce tebliğ edilmektedir. Davetiye savcılıkca değil çocuk hakimi başkâtibi tarafından gönderilmekte, verilen 10 günlük mühlet küçüğe ve ailesine bizzat kendi durumlarını tetkik etmek imkânını sağlamaktadır. Küçüğün menfaatinin gerektirdiği hallerde hakim onu duruşmada hazır bulunmaktan muaf tutabilmektedir.

Çocuk hakiminin kararı çocuk mahkemesinin kararından farklı değildir. Şekli bakımından hiç bir fark yoktur. Çocuk hakimi işin incelenmesine resen girişmemişse, talebin vuku bulduğu tarihten itibaren en geç üç ay içinde kararını vermelidir. Kanun metninde, çocuk hakiminin verdiği hükmün ne gibi hususları ihtiva edeceğine dair bir sarahat mevcut değilse de, genel prensiplere uyarak kararın gerekçeli yazılması lâzım gelmektedir.

Medenî kanunun 379 uncu maddesine göre çocuk hakimi küçüğün,

- 1 — Annesine, babasına veya muhafaza ile yükümlü şahsa,
- 2 — Akrabalarından birine veya itimada şayan bir kimseye,
- 3 — Bir öğretim, eğitim veya ıslah müessesesine,
- 4 — Bir sağlık kuruluna,

5 — Sosyal yardım müessesesinin bir servisine, teslimine karar verebilir. Yukarıda öngörülen bir, iki, üç ve dördüncü hallerde hakim bir müşahade, eğitim veya ıslah servisini çocuğu ve ailesini devamlı kontrol etmekle görevlendirebilir.

Medenî kanunun 376/1, 377, 378, 379 maddelerinin tatbikine ilişkin kararlar ebeveyne veya muhafaza ile mükellef şahsa 48 saat zarfında taahhütlü olarak tebliğ edilir.

Hakimin kararlarına karşı itiraz edilemez, ancak istinaf yoluna başvurulabilir. 380 inci maddenin 3 üncü bendine göre kararı temyiz için küçük, ebeveyni veya muhafaza ile mükellef şahıs yahut cumhuriyet savcısı istinaf mahkemesine başvurabilmektedir. İstinaf mahkemesine müracaat son derece basit olup ya çocuk hakiminin bulunduğu mahke-

Bakanlığınca sınavla seçilmekte (Savigny) Eğitim okulunda mesleki yönden iki yıl müddetle teorik ve pratik eğitim gördükten sonra tayinleri yapılmaktadır. Daimi delegelerin esas görevleri gönüllü delegelerin faaliyetlerini düzenlemek ve idare etmekle beraber, çocuk hakiminin şahsen kendilerine tevdi ettiği küçüklerin terbiye ve ıslâhı ilede bizzat meşgul olmaktan ve onları cemiyete kazandırmak için büyük gayret sarfetmektedirler. 2 Şubat 1945 tarihli kararnamenin 25 nci maddesini değiştiren 23 aralık 1958 tarihli kararnamede (Nezaret altında, açık yerde, küçüklerin terbiye ve tedavisi, çocuk hakiminin kontrolu altında, daimi ve gönüllü delegeler tarafından yapılır) denilmektedir. Buna göre bir daimi delegeye çocuk hakimliğince bir küçük tevdi edilince, delege küçük hakkında bir dosya tanzim etmekte onun karakteri, mazisi, ailevi durumu hakkında faydalı gördüğü her türlü malûmatı yazmakta ve devamlı olarak küçüğün maddi ve manevi hayat şartlarını, sağlık ve çalışma durumu, ayrıca boş vakitlerini nasıl değerlendirdiğini kontrol ederek gerekli ikazlarda bulunmakta, görevlendirildiği tarihten itibaren bir ay içinde yetkili çocuk hakimine bir rapor vermektedir.

Açık muhitte nezaret altında terbiye ve tedavi halinde, küçüğün durumunda değişiklik yapılmasını gerektiren bazı hadiseler ortaya çıktı-ğı zaman (Ölüm, ağır bir hastalık, küçüğün tedbire riayet etmemesi v.b. gibi) durumuna uygun bir karar verilmesi çocuk hakiminden istenilir. Bu talep daimi delege, cumhuriyet savcısı, bizzat küçük veya ebeveyni tarafından yapılabilir. Hakim gerekli görürse kendiliğinden de kararını değiştirebilir. Tatbikatta genellikle her delege 25 - 30 çocukla uğraşmaktadır.

Gönüllü Delegeler : (Délégue bénévole)

Gönüllü delegeler kendi iş ve mesleğini bırakmadan gönüllü olarak yani hiç bir karşılık beklemeden küçükleri gözetmekle görevli nezaret altında serbesti müessesesine bağlı kimselerdir. Gönüllü delegelerin mesleki bir formasyonu mevcut olmayıp sadece zamanlarının bir kısmını intibaksızlık gösteren küçüklere hasretmekte, küçük ve ailesi ile daimi delegeler arasında irtibatı temin etmektedirler.

6 — Çocuk Sosyal Yardım Kurumu :

(L'aide sociale à l'enfance)

Sosyal işler bakanlığına bağlı bulunan bu müessese toplumun yar-dımına muhtaç olan bütün küçükleri özellikle devlet çocuklarını (pupilles de L'Etat) himaye etmekle görevlidir. Sosyal yardım ve aile kanu-nun 48 ve 50 nci maddeleri bunu amirdir. Gerek anne ve babasının ölü-

mü ile himayesiz kalmış ve gerekse devamlı veya geçici olarak ebeveynin her ne şekilde olursa olsun himaye ve ilgisinden yoksun küçüklerle ilgilenen resmi müessese, çocuk sosyal yardım müessesesidir. Daha önce de temas ettiğimiz gibi ebeveyninden velâyet hakkının alınması halinde küçükler otomatikmen çocuk sosyal yardım müessesesinin himayesine tevdi edilmektedir. Aynı şekilde 2 Şubat 1945 tarihli çocuk suçluluğu hakkındaki kararname 13 yaşını ikmal etmiyen suçlu küçüklerin doğrudan doğruya sosyal yardım müessesesine teslimi emretmektedir. Küçük 13 yaşından büyük olduğu takdirde, ancak sağlık bakımından tedavi görmek maksadı ile veya anne ve babasının bulunmaması halinde sosyal yardım müessesesine kabul edilebilmektedir. 23 Aralık 1958 tarihli kararnameye göre ise yaş farkı gözetmeksizin 21 yaşını ikmal edinceye kadar her küçüğün sosyal yardım müessesine yerleştirilmesi mümkün bulunduğundan mezkûr müessese fazla miktarda küçükleri, kabul etmek durumu ile karşılaşmakta ve bu bakımdan bir çok yurtların açılması cihetine gidilmektedir. 1967 yılı istatistiklerine nazaran tehlikede olan 64 bin 629 küçüktan 12398 i hakkında çocuk hakimliğince sosyal yardım servisine tevdi kararı verilmiştir.

DURUŞMANIN DİSİPLİNİ

Yazan : Kemal Oğuz ŞENGÜN

(Hâkim - Gümüşhane)

Plân :

A) GİRİŞ

B) DİSİPLİN KONUSU TEDBİR VE CEZALAR

I — Uygun olmayan tutum ve davranış

- 1) Genel olarak
- 2) Sözle yapılan eylemler
 - a — Hukuk Dâvalarında
 - aa) Taraflar yönünden
 - bb) Vekil yönünden
 - b — Ceza Dâvalarında
- 3) Yazı ile yapılması halî

II — Savunmanın dokunulmazlığı — Disiplin cezası ilişkileri

- 1) Savunmanın dokunulmazlığı ve yararlanacak kimseler
 - a — Taraflar
 - b — Vekiller ve müdafiler
 - c — Müşavir ve kanunî mümessiller
- 2) Müeyyideler
 - a — Disiplin tedbirleri
 - b — Tutanaktan çıkarma
 - c — Tazminat

III — Uygun olmayan tutum ve davranışın suç konusu olması

- 1) Eylemin aynı zamanda disiplin cezası konusu olması
- 2) Ceza yasasınca suç niteliğini taşıması

IV — Duruşma sırasında suç işlenmesi

V — Duruşmanın bitmesinden sonra mahkemeye karşı olan itaatsizlikler

C) HÂKİM VEYA BAŞKANIN YETKİLERİ

I — Genel olarak

II — Oturum disiplinine bağlı kimseler yönünden

- 1) Görevli olarak katılanlar
 - a — Mahkeme üyeleri
 - b — Savcılık
 - c — Zabıt Kâtibi
 - d — Mübaşir
 - e — Görevli sivil ve askerî kolluk kuvvetleri
- 2) Yargılama ile ilgili olanlar
- 3) Avukatlar
- 4) Dinleyiciler

III — Disiplin cezasının uygulanacağı yerler

D) TEDBİR VE CEZALARA İLİŞKİN USULİ İŞLEMLER

- I — Dinleme usulü
- II — Tutanak düzenlenmesi ve bildirim
- III — Yerine getirilmesi
- IV — İtiraz

BİBLİYOGRAFYA :

- ANSAY Sabri Şakir : Hukuk Yargılama Usulleri, Ank. 1960
 ATALAY Selahâttin İngiliz Hukukunda mahkemeye itaatsizlik suçu (Thomas Dawson, dan) A.D. 1965 s. 11 — 12
 ÇAĞLAYAN Muhtar, C. Muhakemeleri Usulü Kanunu, Ank. 1960
 EREM Faruk, Türk Ceza Hukuku Hususi Hükümler C.11 Ank. 1962
 ERSOY Rifat, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Ank. 1966
 KANTAR Baba, Ceza Muhakemeleri Usulü, Umumi Hükümler, Ank. 1957
 KURU Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü Ank. 1968
 KÖSEOĞLU Cemâl, Haşiyeli Türk Ceza Kanunu ve Özel Bölüm İst. 1968
 ÖZTÜRK Nejat, Türk Ceza Kanunu Şerhi ve Tatbikatı Ank. 1966
 TAN Hâdi, Duruşmanın İnzibatına Müteallik Mukayeseli Etüd (celse inzibatı)
 A: D. Yıl. 41, Mayıs 1950 sayı : 5

A — Giriş

Adâlet dağıtımı, Hukuk kurullarına ve ilkelerine ve mevzu hukuk hükümlerine dayanmak yanında şekle ilişkin güvenceye de uyulmasını gerektirir. İlkeler ve duruşmanın disipliniyle ilgili düzenleyici kurallar Hâkimlerin işini kolaylaştırır, duruşma ile ilgili kimselere güven sağlar. Mahkemenin gerçeği bulması, doğru, adaletli, suratli bir karara varmasında usul yasalarının koyduğu disiplin kurallarına uymanın önemli bir katkıda bulunacağı açıktır. Oturumun tam bir sükun içinde geçmesi, konulan yasaklara verilen buyruklara uyulması ve eksiksiz saygı gösterilmesi suretiyle olur. Usul Yasalarının koyduğu kurallara bütün ilgililer uymakla yükümlüdür. Enbaştta «hâkim kabiliyetlerinin parlaklığı ile yük-selmeğe mecbur olduğu seciyesine karşı gösterilmekte olan saygıyı kendisine celp edecek surette adalet icra etmelidir.» Bu nedenle hâkimin yansızlığında tarafların kuşkuya düşmemesi için hâkim, duygularını asla belli etmemeli, kendisini hiddete kaptırmamalı ve otoritesini sarsacak ve adaleti rencide edecek tutum ve davranışlara yer vermemelidir.

OTURUM; Mahkeme huzuruna görülecek dâva ve yapılacak soruşturma işlemleri için önceden belirtilmiş olan süredir. Oturumda yapılan soruşturma işlemine ise duruşma denmektedir. Disiplin (inzibatı) ise; oturumun sükûn, huzur ve saygı içinde geçmesi amacıyla konulan düzenleyici kurallar, yasaklara ve buyruklara uymayanlar hakkında yapılacak işlemleri kapsar.

Usul yasalarımızda duruşmanın disiplinine ilişkin hükümler ceza yargılamaları usulü kanunun 378 - 380 inci ve Hukuk yargılamaları usulü kanunun 70, 78 ve 150 inci maddelerinde öngörülmüştür.

B — Disiplin Konusu Tedbir ve Cezalar

I — Uygun olmayan tutum ve davranış

1) Genel olarak :

Uygun olmayan tutum ve davranış; mahkemeye karşı saygısızlık etmek veya mahkemenin vakar, itibar ve onurunu zedelemeğe, sükûn ve düzenini bozmaya yönelik eylemleri içine alır. Kasde dayanması koşul değildir. Uygunsuz eylemin mahkemeye, bir üyeye, savcıya, avukata veya müdafiye, kâtibe, taraflardan birine, tanığa, bilirkişiye veya yargılamaya tabi olmayan bir kimseye yönelmiş olmasında sonuç bakımından ayırım yoktur.

Taraflar ve vekilleri yargı işlemleri hakkında bir düşünce söylerken, çirkin bir istinatta bulunmaktan, adaleti küçültmek amacını gütmekten kaçınması gerekir. Yöneltilen sorunların gereksiz, yersiz rezil edici amacı taşımaması iddia ve savunma ile ilgili bulunması gerekmektedir. Eleştirme hakkı içtenli kullanılmalıdır. Eleştirmenin saygı çerçevesi içinde yapılması ve bilhassa hâkimin haksız hüküm verdiğini veya tarafgirlik yaptığını ima eder mahiyette bulunmaması gerekir. Zira bu şekildeki bir eleştirme hâkimin otoritesini sarsar ve adaleti rencide eder (1).

Mahkemeye saygısızlık, mahkemenin onuruna dokunur veya adalete müdahale veya dâvaya zarar verecek nitelikte yahut sağlam bir sonuca varmada hareket yeteneğini kaybettirecek söz ve eylemde bulunmak biçiminde belirebilir. Örneğin, el-kol sallamak, yüksek sesle konuşmak, duruşma hâkimimin itidalden uzak, tarafgir veya yeteniksiz olduğuna ilişkin küçültücü ve çirkin deyimler kullanmak, yahut yalancılık veya yalan yere and yöneltmek, uyarmalara rağmen sürekli söze karışmak gibi. Yargıtayın birçok kararında mahkemeye saygı gösterilmesine önem verdiği anlaşılmaktadır. Örneğin; «tarafların ara kararlarını ayakta dinlemeleri, uyulması gerekli kökleşen bir usul, mahkemeye karşı gösterilmesi gereken saygı ve nezaket kuralı haline gelmiştir. Tarafların ve herkesin mahkemelere karşı saygılı davranması ve bu yolda meydana gelen

(1) ATALAY Selahattin. A. g. makalesi.

kuralı koruması ödevidir. Türkananesine göre ayağa kalkmak saygı gösterisidir. Avukatın taraflardan birinin vekili sıfatıyla ara kararının tefhiminde ayağa kalkmaması sebebiyle hâkimin bu hareketi münasip olmayan tavır şeklinde nitelendirerek kendisini duruşmadan çıkarmasını.» yerinde görmüştür. (2).

Reddedilen hâkim bile uygunsuzluktan dolayı ceza vermeğe yetkilidir. Zira, reddedilen hâkim acele işleri yapabilir.

2) Uygun olmayan tutum söz veya eylem sonucu ortaya çıkmışsa.

a) Hukuk dâvalarında.

aa) **Taraflar yönünden:** Yasada (HUMK. 70) belirtildiği üzere dâvasını kendi izleyen kimse yani dâvacı veya dâvalı yahut bunlardan birisi, kanuni mümessil durumundaki kimse, mahkeme huzurunda uygun olmayan tutum ve davranışta bulunursa hâkim, ilk önce kendisine uyar-mada (ihtar) bulunur. Uyarma ilgilinin görevinde daha dikkatli davran-ması gerektiğinin bildirilmesidir. Taraf yapılan uyarmaya rağmen say-gısızlıkta devam ederse, hâkim, bu kimsenin derhal dışarıya çıkarılmasını ve gerektiğinde kendisine bir vekil tayin edilmesini emreder. Sonraki oturumda taraf vekil göndermediği takdirde, tarafın yokluğunda (gıya-bında) yargılama sürdürülerek soruşturma aşamaları tamamlanmış ise hükmünü bile verebilir.

bb) **Vekil yönünden:** Mahkemeye karşı uygunsuz tutum ve davranışta bulunan vekil ise (veya avukat), bunada aynı suretle ilk önce uyar-ma yapılır, sürdürülmesi durumunda hemen dışarı çıkarılır. Mahkeme kesin lüzum görürse, gerekçesi gösterilerek belli edilecek bir süre için-de başka bir vekil göndermesi için asile bildirilmesi yönünü karara bağ-lar. Bu karar asile tebliğ olunur. Asil, belirtilen oturum gününde dâvayı izlemez ve başka bir vekil de göndermezse yargılamaya gıyapta devam olunur.

H.U.Y.K. nun bunun somut örneğini m. 268 de tanık dolayısıyla ver-miştir. Buna göre, iki taraftan herbiri doğrudan doğruya tanığa birşey sormaktan ve onun sözünü kesmekten, söz ile el ile onu alkışlamaktan beğendiğini belirtmekten veya eylenceye almaktan ve küçük düşürmek-ten sakınmak zorundadır. Aksine eylemde bulunan taraf veya vekili hâ-kimin ilk uyarmasına karşı davranışını sürdürürse hakkında aynı disip-lin tedbirleri uygulanır. «Vekil ve öbür taraf dâvanın aydınlatılması için lüzumlu olan yönlerin sorulmasını yargıçtan isteyebilir. Fakat vekil so-rulan suale cevap vermekten veya verilecek cevabı telkin ve ima etmek-

(11) Y. H. G. K. 29/3/1967 gün 184 E. 162 K.

ten memnudur:»Bilirkişilerin duruşmada sözle verecekleri bilgi sırasında da aynı hükümlerin uygulanmasına engel bir durum yoktur.

b) Ceza Dâvalarında : Genel olarak ceza dâvaları, hukuk dâvalarından daha çok oranda kamu oyunu ilgilendirdiğinden en önemli mahkemeye itaatsizlik suçları bu dâvalarda görülmektedir. Başkan, duruşmanın disiplinini bozan her şahsı mahkeme salonundan dışarı çıkarır. (m. 378 f. 2). maddedeki «her şahıs» değimi mutlak ve geniştir. Başkan önceden bir uyarma veya bir karara gereksime duymaksızın derhal mahkeme salonundan dışarı çıkarabilecektir. Sanığın dışarı çıkarılması halinde duruşmaya sanık hazır olmaksızın devam edilir, hatta dâvalının bulunmasına lüzum olmaksızın duruşma bitirilebildiği gibi hükmü de verilebilir. Dâvalının (sanığın) dışarıya çıkarılması zaruretinin husule getirdiği bir tedbir olduğu cihetle bunun zaruret haddini geçmemesi icabeder. Yani dâvalının (sanığın) artık inzibatı bozmayacağı anlaşırsa tekrar duruşmaya alınması caizdir. Böyle bir halde dâvalıya o zamana kadar gıyabında geçmiş olan söz ve muamelelerin bildirilmesi gerekir (3).

Türkiye Barolar birliği başkanlığı tarafından 16/3/1970 günlü yazı ile T.B.M.M. Adalet komisyonu başkanlığına sunulan ve C.M.U.K. nın 378. maddesine bir fıkra eklenmesine ilişkin teklife göre: «Savcı ve müdafiler duruşma salonundan çıkarılamaz. Lüzumu halinde, mahkemenin kararıyla duruşma tehir olunur ve gerekli tedbirlerin alınması hususu yetkili makamlara bildirilir.» Gerekçede ise : «duruşmanın inzibatı gereklidir, fakat savunma görevi ondan aşağı sayılamaz. Bu itibarla» Duruşmanın disiplini bakımından yetkiler müdafinin hürriyetine engel olmamalıdır. «Duruşmanın inzibatı kavramının makul olmayan bir anlayışa bağlanması halinde başkanın alacağı tedbirin savunma serbestisini fiilen kaldıracığı muhakkaktır. Avukatın dâvasını» Bütün belagatiyle müdafaa edebilmesinde, jestleriyle, hareketleriyle müdafaasını kuvvetlendirebilmesinde mesleki zaruretlere bulunduğu inkâr edilemez». Bir taraftan savunma dokunulmazlığı, diğer taraftan duruşmanın inzibatı nazara alınırsa başkanın duruşmadan çıkarma tedbirini alırken ne kadar dikkatli olması gerektiği kolayca anlaşılır. Kaldıki, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu, 2. maddesi ile şu hükmü getirmiştir : «adli merciler ... avukatlara görevlerinin yerine getirilmesinde yardımcı olmakla yükümlüdürler». Hernekadar usul kanununda duruşmanın inzibatını bozan her şahıstan bahsedilmekte ise de savcı her şahıs tabirine girer. Savcının katılmadığı mahkeme kanun dairesinde kurulmuş sayılamaz. «Avukat mü-

(3) Kantar Baha. a. g. e. Sh. 225

dafii sıfatıyla kendisine eşit muamele yapılmasını istemede haklıdır». O halde savcı duruşmadan çıkarılmayacağına göre avukatın duruşmadan çıkarılabilmesi daima haksız kalacaktır. Yabancı kanunlarda bu durumlarda duruşmanın tehiri ve durumun baroya bildirilmesi usulü benimsenmiştir.» denilmektedir. (4).

Kanunumuzca Hukuk Yargılamaları Usulünde izlenen yol burada da uygulanmalıdır. Önce uyarma yapılarak dikkatli olunması gerekli, nokta gösterilmeli, sürdürülmesi halinde salondan çıkarılmalıdır. Yoksa avukatın her uygunsuz davranışı yüzünden duruşmanın tehiri yoluna gidilmesi hem dâvaların uzamasına hemde, hukuk usulünde izlenen yoldan ayrı bir uygulama yarattırarak usul kuralları arasından ayrılacak meydana getirilmiş olur.

3) Uygun olmayan eylem yazı ile yapılırsa :

Hâkim yargılama adabı dışına çıkan tarafı men eder okunmayan veya münasebetsiz olan evrak iade edilir. Yeniden düzenlenmesi için uygun bir süre belirtilir. Gerekli evrak bu süre içinde düzenlenmezse yeni bir süre verilemez (m. 78). Evrak değimi yazılan ve bunları temsil edebilen belgelerdir. Yargıtayın bu konuda da güzel kararları vardır. Örneğin bir kararında : «Adalet dağıtımı gibi pek önemli ve kutsal bir görev ile yükümlü olan hâkimlerin tarafsızlığından, adaletinden saptıkları kanaatinde bulunan herhangi bir iş sahibi hâkimin reddi veya H.M.U.K. nun hâkimlerin sorumluluğuna ilişkin hükümler dairesinde tazminat talebi yollarına başvurmakta kanunen serbest olup yoksa ne iş sahibi ve ne de cahil ve saf müvekkilleri gayz ve garazına siper yapan vekiller hükümden memnun kalmadıkları hâkime karşı töhmetli, manalı ifadelerde dil uzatmak hak ve yetkisini haiz olamaz. Bu itibarla dilekçedeki (mak-satlı ve tertipli, diğer tarafı himaye, iltizam ve tarafgirlik, husumet ve adaletsizlik) gibi kanunun tabiri veçhile münasebetsiz ibare ve cümleleri ve daha doğrusu hâkime karşı hümrsetsizliği ve tecavüzü ve hakareti muntazammın ifadeleri muhtevi olduğu görüldüğünden H.U.M.K. nun 78 inci maddesi gereğince temyiz müddeti saklı kalmak şartıyla muhakeme ve mürafaa adabı dairesinde sekizgün içinde yeniden düzenlenmek üzere işbu lâyihasının dâvacıya iadesine ve keyfiyetin kendisinden imza alınmak suretiyle tevsiki lüzumuna ve bu hususun ifası için dosyanın mahalline geri çevrilmesine..) karar vermiştir. (5)

(4) ABD. Sayı : 1 yıl 1970 Sh. 159.

(5) Y. 3. H. D. 8/7/1958 gün 4823 E. 4140 K.

Dâva dilekçesinde yazdıklarını doğrulayan tarafın, tutanağa geçen bu sözlerini imzalamamış olması sözlerinin geçerliliğine etkili değildir (6). Zira bir ikrar veyahut dâvadan vazgeçme beyanı niteliğinde bulunmamaktadır.

Mahkemeye verilen evrakta yazılanlar dâva ile ilgili olan veya iddia ve savunma sınırını aşmayan harekete ilişkin ise, bundan dolayı cezai koğuşturma yapılamaz. Ancak hakarete ilişkin yazı veya sözlerin tutanaktan kısmen veya tamamen kaldırılmasına karar verilebileceği gibi, hakarete uğrayan kimse hakaret edene karşı tazminat dâvasında açabilir.

Mahkemeyi haksız hüküm vermeğe sevkedebilecek veya mahkemenin bitaraf hareket etmesine engel olabilecek yazılar mahkemeye itaatsizlik mahiyetini taşır. Zira, ilerde bakılacak olan bir dâva hakkında şahısların bitaraf olmasına engel olacak şekilde tesir icra etmekte ve bu suretle adaletin tam ve doğru olarak tecellisine engel olabilecek mahiyet taşımaktadır. (7).

II — Savunmanın dokunulmazlığı - Disiplin cezası ilişkileri

1) Savunmanın dokunulmazlığı ve yararlanacak kimseler. iddia ve savunma hakkının hertürlü etkiden uzak olarak kullanılması esastır. Bir dâvada tarafların yargı mercileri önünde iddia ve savunmalarını endişeye kapılmadan serbestçe yapmaları gerekir. İddia ve savunma sınırı içinde kalan hakaret suç teşkil etmemesi hareket kasının bulunmamasından değil, adaletin tam olarak yerine getirilmesi sebebine dayanır. Bu itibarla bu serbestî dâvanın aydınlığa kavuşmasına, diğer bir deyimle hakkın meydana çıkmasına vesile olması amacına hizmet etmelidir (8).

Yasa savunma dokunulmazlığından yararlanacakları «taraflar, vekil, müdafî, müşavir, kanuni mümessiller» demek suretiyle sınırlı tutmuştur. Bunlar dışında kimse bu haktan yararlanamaz. «Dokunulmazlıktan yararlanacakları bildirilenler arasında hâkimler yoktur. Duruşmanın idaresi görevinin gerektirdiği yönlerde hâkimin serbestce hareketinde zaruret vardır. Fakat görevin mahiyetindeki söz ve yazıların herhangi bir dokunulmazlıktan yararlandığı iddia olunamaz. Bu itibarla hiç bir zaruret mevcut olmadığı halde sanığa ve üçüncü kişilere hakareti mutazammın söz ve yazılarından hâkim mesuldür. Bilhassa karar yazılırken veya gerekçe gösterilirken adli yazışmalardaki tarafsızlığa ve ölçüye bağlı kalmak gerekir» (9)

(6) Y. H. G. K. 4/5/960 gün 2/24 E. 24 K.

(7) ATALAY Selahattin, a. g. m. Sh. 1330, 1333.

(8) Ana. mah. K. 8/6/1965 gün 963/163 E. 965/36 K.

(9) EREM Faruk. a. g. e. Sh. 970 - 971.

a) Taraflar : dokunulmazlıktan yararlanacakların başında taraflar gelir. Ceza dâvalarında, sanık, müdahil dâvacı ve maldan sorumlu kişilerdir. (C.U.M.K. m. 251) Taraf deyimine savcının girmediği kabul edilmektedir. Hukuk dâvalarında kimin taraf olduğu münhasıran dâvacının dâva dilekçesine göre belli olur. Dâvacı, dâvalı, Fer'i aslı müdahil, dâvanın ihbar edildiği üçüncü kişiler, b. g. taraf sayılır.

b) Vekiller ve müdafiler : Hukuk dâvalarında «vekiller» ceza dâvalarında «müdafiler» ler dokunulmazlıktan yararlanırlar. Baro merkezi olmayan ve en az üç avukat veya ruhsatnameli dâva vekili bulunmayan yerlerde herkes dilediği kimseyi vekil tayin edebileceğinden (H.U.M.K. m. 61 - 1136 SK. g.m. 17) bu niteliği kazanan kimse de yararlanabilecek tir. Ceza mahkemelerinde ise müdafiler sadece avukatlık veya dâva vekilliği etmeğe yasal yetkisi olan kimselerden seçilir (C.M.U.K. m. 137).

c) Müşavir ve kanuni mümessiller (veli, Vasi ve Kayyüm).

Sanık olan kadının kocası müşavir sıfatı ile duruşmada bulunur. (C.M.U.K. m. 145. f. 1) Kadının rızasının olup olmaması önemli değildir. Kadının kişisel mallarına ilişkin üçüncü kişilerle olan dâvalarında temsil yetkisi kocanıdır. Bundan başka küçüğün velisi, kayyüm vasi ve tüzel kişiliği temsil eden kimselerde dokunulmazlıktan yararlanırlar.

2) Müeyyideler :

Dokunulmazlık hakarete (veya sövmeye) ilişkin yazı ve sözler içindir. Hakaret niteliğindeki davranışların (örneğin el ile yapılan ayıp davranışların) veya tehdit, iftira suçlarının dokunulmazlıkla ilgisi yoktur. Dokunulmazlık adli makamlara verilen dilekçe, lâyiha gibi evrakın taşıdıkları hakaret yahut adli merciler huzurundaki iddia ve savunmalara ilişkin sarf edilen sözler içindir. Hasım tarafa değil de hâkime yönelen yazı ve sözlerin dokunulmazlıkla ilişkisi yoktur. (sanığın dâvacı bulunduğu bir dâvanın duruşması sırasında bir tanık dinlenip ifadesi zapta geçirilirken hâkime hitaben (siz diğer tarafı iltizam ediyorsunuz, şahitleri doğru dinlemiyorsunuz) diye sarfettiği sözler, mahiyeti itibarıyla hakaret.» sayılmıştır (10).

Yazı ve sözlerin dâva ile ilgisi olması gerekir. Dâva nedeniyle söylenmesinde ve yazılmasında zaruret mevcut olmayan yani dâvanın aydınlığa kavuşmasında ve hakkın meydana çıkmasında hiç bir etkisi görülmeyen hakareti mutazammın yazı ve sözlerin sarfedilmiş bulunmasında elbetteki meşruluk vardır denemez. İşte böyle bir halde iddia ve savunma

sınırı aşılmış ve bu suretle de haysiyetler korunmamış olur. (11). Müdafî avukatının şahsına değil, ancak müdafaa tarzına karşılık vermeğe yetkili olan sanığın asıl faali ve fiili bırakarak, failin müdafinin geçmişteki kişisel kusurlarını dökerek onu şerefce yere vurmak istemesi bu nitelikte görülmüştür.

Savunma dokunulmazlığı kapsamına giren durumlarda «kovuşturma yapılmaz. (T.C.K. m. 486/3)» Ancak yasa hâkimin takdir hakkına bağlı tutarak üç müeyyide belirtmiştir.

a) Disiplin tedbirleri : Savunmanın dokunulmazlığı cezayı kovuşturmaya girişilmesine engel olmakta ise de kapsamına giren konularda disiplin tedbirlerinin alınmasına etkisi yoktur. Bu nedenle yukarıda açıklanan disiplin tedbirleri uygulanabilecektir.

b — Tutanaktan çıkarma : Hakaret konusu yazı ve sözlerin bir bölümü veya tamamı mahkeme kararıyla tutanaktan çıkarılabilir. Evrakta varolan hakarete ilişkin yazıların çıkarılması ve yeniden düzenlenmesi için uygun bir mehil verilir (m. 78). Karar dâva dosyasına özgüdür. Başka yerlerde bulunan suret ve asılların yok edilmesi için karar verilemez. Hakarete ilişkin yazı ve sözlerin evrak ve tutanaktan çıkarılması yönünde kanunumuzca talep koşul değildir. Zira duruşmanın yönetimi ve disiplin işlemleri bir anlamda kamu düzeni ile ilgilidir. Hâkim doğrudan doğruya kendi takdir ölçüleri ve yetkisi içinde karar verebilir. (12)

c — Tazminat : Hakarete uğrayanın talep etmiş olması koşulu ile tazminata hükmolunur. Talep olayın geçtiği mahkemeye karşı olmalı ve aynı mahkemece karar verilmelidir. Hukuk Mahkemesinde açılan bir dâvadan dolayı taraflardan birisinin verdiği cevap tasarısında diğer taraf hakkında kullandığı sözlerin hakaret teşkil ettiğinden söz ile hakarete maruz kalan tarafın bir dilekçe ile doğrudan doğruya asliye Ceza mahkemesine başvurarak T.C.K. nun 486. maddesinin uygulanmasının istemesi halinde asliye ceza mahkemesi görevli değildir. Asıl dâvaya bakan ve cevap tasarısı kendisine verilmiş olan hukuk mahkemesinin dâvaya bakarak 486. maddeyi uygulaması gerekir (13). Tazminat tayin edilmeden önce tarafların ekonomik ve sosyal durumlarının araştırılması, olayın özellikleri, niteliği göz önünde tutulmalıdır.

Asıl dâva kesin hükümle sona erdikten sonra bu yöndeki tazminatlar ancak genel hükümlere göre istenebilecektir (14). Söz ve yazılar ne-

(11) Ana. Mah. 8/6/1965 gün 963/163 E. 965/36 K.

(12) Aksî görüş için ÖZTÜRK Nejat a. g. e. Sh. 486

(13) Y. C. G. K. 19/12/1945 T. 47/44

(14) 2 C. D. 11/9/1951 T. 8826/9160

deniyle tazminat sorumluluğu vekil veya müdafî durumdaki kimseye aittir. Vekilin T.C.K. nun 486 ncı maddesi kapsamına giren davranışlarından ötürü «müvekkiller» in tazminata mahkûm edilmesi doğru değildir.

III — Uygun olmayan tutum ve davranışlar suç konusu ise :

1) Uygunsuzluk durumunun aynı zamanda disiplin cezası konusu olması : Uygunsuz tutum ve davranış aynı zamanda cezayî yönden kavuşturmaya konu bir eylem olması, disiplin cezasının (para cezası ve Hürriyeti bağlayıcı ceza) uygulanmasına engel değildir.

Usul yasalarımız duruşma düzeninin bozulduğu daha ağır hallerde hakim cezalandırma hakkını tanımıştır. (HUMK. m. 150 CMUK. m. 379)

Duruşmada bulunanlara şiddet tedbirleri almak mahkemeye aittir. Duruşma sırasında mahkemeye karşı uygun olmayan bir söz veya eylemde bulunulması durumunda, bu davranışta bulunan kimse mahkeme kararıyla derhal cezaevine gönderilir. Mahkeme huzurunda tabirlerinden arzuhal veya layihalaradaki sözler dış bırakılmıştır denebilir (15). Duruşma disiplinini bozan olaya ilişkin bir tutanak düzenlenir ve 24 saat içinde mahkemede hazır bulundurulması yönü tutma müzekkeresi ile birlikte cumhuriyet savcılığına bildirilir. Bu tutma için genel tutma koşulları aranmamakta ve tutma sorguya kadar sürmektedir. Böyle bir disiplin suçu işlemiş kimse, mahkemece 24 saat içinde sorguya çekilerek disiplin niteliğinde olmak üzere bir haftaya kadar hafif hapis veya 25 liraya kadar H.U.M.K. m. 150, CMUK. m. 379. 5435 sayılı Kanunun 2 inci maddesi uyarınca inzibati nitelikteki para cezaları da misli artırılmasına tabidir.) Hafif para cezasıyla cezalandırılır. Mahkemenin bu kararı kendisidir. Bu kimse derhal tutulamazsa ceza yokluğunda hükmolunur. Ancak yokluğunda ceza hükmolunan kimse, buna ilişkin kararı tebliğ gününden başlamak üzere 10 gün içinde hapsolunmak üzere kendiliğinden gelirse, verilen veza kararına o mahkeme nezdinde itiraz edebilir.

2) Tutum ve davranışın ceza yasasınca suç niteliğini taşıması :

Söylediği söz veya yaptığı eylem dahi ağır bir cezayı gerektiriyor, başka bir deyişle ceza yasası uyarınca da suç niteliğini taşıyorsa o kimse derhal düzenlenecek tutanak ile birlikte hukuk mahkemesi tarafından ait olduğu ceza mahkemesine sevki için C. Savcılığına gönderilir. T.C.K. nun 268. maddesine göre «bir kimse kavlen veya fiilen her ne suretle

(15) ANSAY Sabri Şakir. a. g. e. Sh. 59.

olursa olsun adli duruşma yaptığı sırada veya duruşmaya müteallik karar ve hükmün tefhimini müteakip şeref ve haysiyetine veya vakarına tecavüz ve hakarete bulunursa cezalandırılır.» Suçun mağduru «resmi heyetler» dir. Duruşmadaki tek hakim bile «adli heyet» sayılmıştır. Heyetin fiilin işlendiği sırada teşekkül etmiş ve dağılmamış olması lazımdır. Ancak belli bir heyete hakaret mümkündür. Yasa bir hakime «duruşmada» veya «karar veya hükmün tefhimini takiben» tecavüz halini aynı müeyyideye tabi tutmuştur. Tecavüzün görevle ilgili veya görev dışı nedenlerden ötürü yapılmış olması önemli değildir. Tecavüzün heyete matuf olması gerekir. Heyeti teşkil eden fertlere hakaret heyete sayılmaz (16).

Tecavüz huzurda olmalıdır. bununla beraber yasa resmiyet heyet veya hakime «hitap edilen veya hitap edildiği anlaşılan telgraf telefon mektup veya herhangi bir yazı» vasıtasıyla suçun işlenmesi halini huzurda işlenmişcesine cezalandırmaktadır. (TCK. m. 268 f. 3) Tecavüzün «maddei mahsusa» lı oluşu, zor ve tehdit ile meydana gelmesi halinde ceza artırılır. Memuriyet sınırını tecavüz ederek veya keşfi hareketleriyle suç sebebiyet verilmiş ise cezanın indirilmesi ve hatta tamamıyla kaldırılması mümkündür. (TCK. m. 272)

Disiplin niteliğindeki cezalar, Türk Ceza Yasasına göre verilecek cezalardan tamamıyla ayrı ve bağımsızdır. Bu nedenle bir olayda bir kimsenin hem H.U.M.K. nun m. 150 ye göre, hem de TCK. m. 268 e göre ayrı ayrı cezalandırılması mümkündür. HUMK. na göre verilecek disiplin cezasının, T.C.K. na göre hükmolunacak hapis cezasından mahsup edilmesi doğru değildir. (17).

IV — Duruşma sırasında suç işlenmesi :

Bir kimse duruşma sırasında bir suç işlerse, mahkeme olayı tesbit ederek, tutulan tutanağı savcıya gönderir ve lüzum görürse failin tutuklanmasına karar verir. (m. 380) Tutanağı alan savcı genel hükümler çerçevesinde soruşturma yapar. Mahkeme tehirine zarar umulan hallerde tutanağı sulh hakimine gönderir. Burada sözü edilen suç deyimi geniş anlama alınmalıdır. Yani işlenen eylem, duruşmayı ister ihlâl etsin (dinleyicilerden birinin öbürünü yaralaması) ister ihlâl etmesin (tanığın yalan yere tanıklık etmesi) müsavidir. (18). Olayın tesbiti yönü mahkemece tayin edilir. Eylem üyelerden biri veya başka kimseler tarafından görülmüşse, tanık olanların ve sanığın anlatımı tutanağa geçirilmelidir.

(16) EREM Faruk. a. g. e. Sh. 382, 383

(17) Tev. iç. 4/3/1953 gün 6/3, C. G. K. 12/2/1951 gün 25/222

(18) KANTAR Baha. a. g. e. Sh. 464

Savcının talebine gerek yoktur. Mahkeme doğrudan doğruya işlem yapabileceği gibi talep üzerinde işlem yapabilir.

V — Duruşmanın bitmesinden sonra mahkemeye itaatsizlik :

Bunlar bizzat mahkemenin kendisine iftira etmek eylemleridir. Karar tefhim kılındıktan sonra mahkemeye karşı tarafgirlik yaptığı veya kararın adalete uygun düşmediği yolunda sözler söylendiğine raslanır. Mahkeme kullanılan deyimlerin çirkin ve onur kırıcı mahiyette mahkemeye tecavüz olduğu ve bu deyimle hâkimin küçük düşürüldüğü ve otoritesinin kırıldığı kanısına varırsa olayı belirten tutanağı yetkili makama gönderir ve gerekli görürse tutuklama kararı verebilir.

c) Hâkim veya başkanın yetkileri :

1 — Genel olarak.

Hakim veya mahkeme başkanı deyiminden anlaşılan anlam şudur: o mahkemenin asıl hakim veya başkanı değil, fiilen davaya bakan duruşmayı yöneten hâkim veya başkandır. Yargılanmanın yönetimi hâkime, toplu mahkemelerde başkana aittir. Yönetim; soruşturma ve yargılanmanın yasaya uygun biçimde, süratle ve düzen içinde yürümesini sağlamak, bunun için gerekli tedbirleri almaktır. Mahkemelerde disiplini sağlamak hâkime, toplu mahkemelerde genellikle başkana, kısmen mahkemeye ait bir görevidir. Toplu mahkemelerde başkan, ceza niteliğini taşımayan ve mahkemenin açıklığına (aleniyetine) dokunmayan bütün tedbirleri doğrudan doğruya almaya ve derhal yerine getirmeye yetkilidir. Başkanın oturumun inzibatına bağlı konularda mahkemeden karar almasına gerek yoktur. Örneğin, uyarma, kınama, oturma ara verme ve buna benzer tedbirleri kendiliğinden alabilir. Başkanın, ancak duruşma yönetimine ilişkin buyruklarına karşı mahkemeden karar istenebilir (C. Y. U. K. m. 231).

Ceza niteliğindeki tedbirlerin alınması hakim ve toplu mahkemelerde mahkemeye aittir.

Disiplin yetkisi yargılamaya katılan veya katılmayan her kişi ve herşey hakkında uygulanabilecektir. Yasa bu yetkiye geniş ve mutlak olarak tanımıştır. yapılacak işlem ve alınacak tedbirler, kişinin görevine, görevinin özelliğine ve özel bir yasaya bağlı olup olmadıkları göz önünde tutulmak suretiyle uygulanmak zorundadır. Ayrıca disiplin tedbirlerinin kamu düzenine ilişkin yönü onların mahkeme salonunda bulunan herkese karşı aynı ölçüler içinde uygulanmasını gerektirir.

II — Oturum disiplinine bağlı kimseler yönünden.

1) Yargılama görevleri nedeniyle katılanlar :

Yasa duruşmada bulunacakları açıklamıştır (C.M.U.K. m. 219) Bunlar; Hükme katılacak hâkimler, Savcı ve zabıt kâtibidir. Ayrıca Mübaşir sivil ve askeri kolluk kuvvetleri de görevli olarak yargılamaya katılırlar.

a — Mahkeme üyeleri : Mahkeme üyelerinin duruşmanın düzenini bozmaları durumunda başkanın yargılamaya son vermesi, salonu boşaltırması gibi ağır tedbirlere baş vurma olanağı vardır. Yoksa bunları oturum yerinden çıkarmağa yetkili olması kabul edilemez (19). Ancak oturum disiplini ile ilgili konularda düzeni bozmakta direnmeleri halinde bunların değiştirilmesini veya hakkında işlem yapılmasını ilgili kurullardan istemek olanağı vardır (20).

b — Savcılık : Savcı, kural olarak, ceza davası açmağa yetkili tek devlet görevlisidir. Savcının son soruşturmada (Sulh Ceza işleri dışında) duruşmalarda bulunmak, duruşma işlemlerine katılmak, duruşmalar sırasında deliller toplanırken gerekli işlemleri ileri sürmek gibi ödevleri bulunmaktadır. Savcılık makamı birden çok kimse tarafından da temsil edilebilir. Hâkim ile savcı görevleri birbirinden ayrı olan ve fakat bir arada çalışan iki meslek sahibidir. Başkan savcının bu özel durumunu göz önünde tutmak zorundadır. Başkanın savcıya karşı olan muamelesi önemli bir nezaket meselesidir (21). Savcılar hakkında üyeler hakkında olduğu gibi uyarma, oturuma ara verme, salonu boşalttırma ve buna benzer tedbirlere başvurabilir. Daha ağır durumlarda olayı tesbit ederek bağlı olduğu makama bildirebileceği gibi değiştirilmesini de isteyebilir. Kamu hukukunun korunması yönünden savcının sözünün kesilmemesi gerektiği ileri sürülebilir. Ancak uygunsuzluk görüldüğünde oturuma ara verilmelidir (22).

c — Zabıt Kâtibi : Duruşmada zabıt kâtibi de bulunur. Duruşmanın disiplinini bozmaları karşısında değiştirilebilir. Ancak mahkemenin ulviyetini ve haysiyetini incitecek genel nitelikte söz ve uyarmadan çekinmek gerekir.

d — Mübaşir : Mahkemenin disiplinini sağlamak bakımından mahkeme başkanının veya hâkimin verdiği buyrukları, tedbirleri ve mahke-

(19) ANSAY Sabri Sakir. a. g. e. Sh. 58

(20) (21) (22) TAN Hadi. a. g. m.

me kararlarını salonda yerine getirecek olan kimsedir. Bunların duruşma disiplini bozmaları karşısında değiştirilmeleri mümkündür.

e — Görevli sivil ve askeri kolluk kuvvetleri.

Oturumun sıkı bir düzen içinde yapılması, sükûnun korunması önceden bazı tedbirlerin alınmasını gerektirir. Önemli davalarda halkın yığılması bazen yalnız mübaşirle disiplini korumayı olanaksız kılabilir. Dâvanın niteliği, ilgilileri ve duruşmayı izliyecek dinleyicilerin silah taşıyıp taşımadıklarını muayene ettirmeği ve bulunacak silahları toplamayı gerektirebilir. Bu gibi hallerde zabıta salonda tedbir alacaktır.

Duruşmanın disiplinine ilişkin tedbirleri almak yalnız başkan veya hâkime aittir. Başkanın veya hâkimin bu konudaki isteklerini güvenlik makamları derhal yerine getirmek zorundadırlar. Böyle bir istek olmadan hiç bir makam mahkeme ile ilgili güvenlik tedbirleri alamaz. Bu yön Anayasa Mahkemesi iç tüzüğü'nün 3 üncü maddesinde açıkca belirtilmiştir. Başkan veya hâkim güvenlik kuvvetleriyle olan ilişkilerini kural olarak C. Savcılığı aracılığı ile düzenler. Jandarma ile olan ilişkileri yönünden jandarma tüzüğü'nde hükümler vardır. Jandarma tüzüğü'nün 6. maddesine göre; «Tutukluların mahkemeye götürülüp getirilmesi ve gereğinde mahkemelerin düzenini temin için tedbir alınması..» jandarmanın başlıca görevleri arasında sayılmıştır. Aynı tüzüğü'nün 214. Maddesinde; «duruşmalarda sükûnet ve düzenin temin ve korunması için lüzumu halinde hâkimin emrinde jandarma bulundurulur.» denmiştir. İlçe merkezi dışında kolluk işleri jandarmanın ödevi olması itibariyle, keşif için ilçe merkezinden ayrılma durumunda başkan veya hâkim «refakat jandarması (J. Tüzük. m. 266/c)» verilmesini isteyebilir. Fefakat veya koruma için verilecek jandarmaların görevi yol göstermek, tehlikeye karşı korumak ve görevlerini yaparken maruz kalacakları zorlukları yok etmektir (J. Tüzük. m. 268).

2) Yargılama ile ilgili olan kimseler : Ceza davalarında sanık, müdafî, kanuni mümessil, müşavir, hukuk davalarında Dâvacı, Dâvalı, müdahil, vekiller ve her ikisinde tanık, bilirkişi gibi çağrılmış kimselerdir.

3) Avukatlar : Avukatların görevlerinden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlardan dolayı haklarında soruşturma, Adalet Bakanlığı'nın vereceği izin üzerine, suçun işlendiği yer Cumhuriyet Savcısı tarafından yapılır. Hukuk Yargılamaları Yasası Ceza Yargılamaları Usulü Yasasının duruşmanın disiplinine ilişkin hükümleri saklıdır. Şu kadar ki, bu hükümlere göre avukatlar tutuklanamayacağı gibi, haklarında hafif hapis veya hafif para cezası da verilemez (1136 sayılı Avukatlık K. m.

58). Buna göre Yargılama düzenini bozan veya yargılama surasında uygun olmayan eylem ve davranışta bulunan Avukat ve müdafiler hakkında, oturup disiplinine ilişkin tedbirler uygulanabilecek, ancak tutma kararı ile hafifi hapis ve hafif para cezalarına hükmolunmayacaktır. Avukatların disiplin cezasını gerektiren eylemleri dolayısıyla haklarında disiplin işlem ve cezası uygulanması için hâkim ayrıca durumu baro başkanlığına bildirebilir.

Mahkeme iki veya daha çok disiplin cezasını gerektiren davranışta bulunan avukat hakkında işten çıkarma veya daha ağır hallerde meslekten çıkarılma cezası verilmesi için Türkiye Barolar Birliği Başkanlığına başvurabilir (A.K.m. 135). Avukat hakkında disiplin kovuşturması, yönetim kurulu tarafından verilen bir kararla açılır (m. 141). Yönetim kurulu, ivedilikle ve her halde ihbar, şikayet veya istek tarihinden itibaren en çok bir yıl içinde disiplin kovuşturması hakkında bir karar vermeye zorludur. (m. 141. f. 2.). Disiplin kovuşturması açılmasına karar verilen hallerde, yönetim kurulunun iletmesi üzerine disiplin kurulu incelemesini duruşma yaparak yürütür. Duruşma gizli olur. Kurul kararın kendisine geliş tarihinden itibaren en geç bir yıl içinde sonuçlandırmak zorundadır (m. 144).

Hâkimin lüzumsuz veya yersiz aldığı disiplin kararları nedeniyle hakkında ilgili kurulca disiplin cezası uygulanmasını gerektirebilir.

4) Dinleyiciler : mahkemenin bünyesine girmeyen kişiler, dinleyicilerin de mahkemeye saygılı olmaları gerekir. Mahkemenin kurulduğu salon elverişli ise ve gürültü, patırdı ile duruşma ihlâl edilmiyorsa herkes duruşma salonunda bulunmağa yetkilidir. Kadın ve çocukların bulunması uygun olmayan sorunların tartışması sırasında bunlar dışarıya çıkarılır. Başkan dinleyicilerin leh ve aleyhte gösteri yapmalarını, alkış tutmak, ses çıkarmak gibi davranışlarını önleyici tedbirler alır. Duruşma sırasında dinleyicilerin müdafî üzerinde baskı yapmalarına olanak verilmemelidir. Halkın müdahalesi fazla olursa, genel güvenliği korumak için duruşma gizlide yapılabilir (C.M.U.K.m. 373). Başkan dinleyiciler bölümüne kimsenin girmemesini veya buranın boşaltılmasını veya fazla kimsenin çıkmasını isteyebilir. Tedbirler sonuç vermezse oturuma ara verilebileceği gibi salonda boşalttırılır. İtaatsizlik hali aynı zamanda tutuklanmayıda gerektirirse karar yetkisi mahkemeye aittir. Duruşmaya ilişkin tedbirler ilgililerce istenebileceği gibi savcı da genel görevine dayanarak isteyebilir. Mahkeme her halde bir karar vermek zorundadır.

III — Disiplin cezasının uygulanacağı yerler :

Hâkim oturumun açıldığı ve duruşmanın yapıldığı her yerde disiplin tedbirlerini alabilir ve disiplin cezalarını uygulayabilir. Du-

ruşma deyimine daha geniş anlam vermek ve tarafların hazır bulunmağa hakları olduğu her adli işlemin ifası sırasında hâkimin duruşmada kabulü maksada daha uygun lafza daha az bağlılık olur (23). Oturma ilişkin yetkiler, Yargılama yetkisinin sürdürüldüğü yargılama salonu, müzakere odası, mahkeme koridoru, avlusu, bahçe gibi yargılama için gerekli bulunan bütün yerleri içine alır (24). Hâkim buralarda olacak gürtültilere uygunsuz davranışlara karşı gerekli önleyici tedbirleri alacaktır. Yetki oturumun sürdürüldüğü süre ile sınırlıdır. Zira, oturum bir dava için önceden belirtilmiş belli bir süredir. Bu bakımdan oturum arasında verilen fasılalarda hâkim bu yetkiye sahip değildir. Ancak bir çok oturum birbirini izlemekte ise yetkinin sürmekte olduğunun kabulü gerekmektedir. Bu yön Yargıtay Ceza Genel Kurulunun bir kararında; «Sanığın hâkime karşı işlediği hakaret suçu, hâkimin davayı talik edip kararı teffim etmekle beraber bu davayı takiben görülecek bir çok davaların bulunduğu zamana tesadüf etmesine ve hâkimin bütün davaları görüp bitirinceye kadar duruşmada sayılacağı» açıklanmıştır. (25)

Oturum kural olarak mahkeme salonunda açılır. Ancak oturumun mahkeme binası dışında açıldığı ve duruşmanın yapıldığı durumlar da vardır. Söz gelişi, tapulama mahkemelerinde ilk oturum birlik mahallinde açılır (766 S.K.). Toprak hâkimleri gezici mahkeme niteliği ile anlaşmazlıkları taşınmazın bulunduğu yerde inceleyip karara bağlar (5572 ve 4573 S.K.)

Mahallinde keşif yapılması da yargı yetkisine dayanan bir işlemdir. Keşif yargı işlemlerinin bir aşamasından ibarettir (26). Keşif yerinde yapılan uygun olmayan davranışlardan dolayı tarafların mahkemeye celbedilmesi ve orada inzibati tedbirlere hükmedilmesi caiz değildir (27). Bunun dışında, hâkim çekişmeli şeyin mahallinde yapılan keşfinde; tanık ve bilirkişi dinleyebilir, hasta veya malûl olmasından dolayı mahkemeye gelemiyen tanığı veya and içecek kimseyi ikametgâhında dinleyebilir veya andını içirebilir. Mahkemeye ibraz ve gösterilmesi zor olan belgeler hâkim tarafından mahallinde incelenebilir. Bu gibi mahkeme binası dışında yapılan faaliyetlerde de tedbir ve cezalar uygulanacaktır. İstinabe suretiyle yapılan işlemler nedeniyle istinabe olunan mahkemede aynı yetkileri taşır.

(23) EREM FARUK. a. g. e. Sh. 383

(24) ANSAY Sabri Şakir. a. g. e. Sh. 58, TAN Hadi. a. g. m. Sh. 5

(25) Y. C.G.K.26/5/1952 gün 184/8 - 99

(26) Y. H. G. K. 30/11/1966 gün 1014/302

(27) KURU Baki. a. g. e. Sh. 102

d) Tedbir ve cezalara ilişkin usuli işlemler

1 — Dinlenme usulü : Hakkında disiplin cezası uygulanacak kimsenin karardan önce dinlenilmesi gerekip gerekmiyeceğini durumun özelliklerine göre hâkim takdir eder. Bir çok hallerde özür dileme olanağı verilebileceği gibi gereksiz de görülebilir.

2 — Kararların ve gerekçenin tutanağa geçirilmesi ve cezanın bildirilmesi: itaatsizlik veya uygunsuz davranış nedeniyle yargılama ile ilgili olanlardan birinin salondan çıkarılmasına veya tutuklanmasına karar verilmesi durumunda, tutanağa, olay ve kararın gerekçesi geçirilmedir. Bunun bir yandan itiraz merciinin incelenmesini kolaylaştırmak, öbür yandan mahkemenin veya ilgili hâkimin nüfus itibar ve otoritesinin, celsedeki tutum ve davranışlarına ilişkin sonradan delil toplamakla zedelenmekten korumak gibi yararları vardır.

Disiplin kararı sükûn ve düzeni bozulmuş olan mahkemeden başka mahkeme ve hâkim tarafından verilemez. Yargılama ile ilgisi olmayan bir kimsenin salondan çıkarılması halinde olayın tutanağa geçirilmesine gerek yoktur.

Salondan dışarı çıkarma veya çıkarma ile birlikte disiplin cezası tayinine ilişkin karar oturum son bulmadan tefhim edilmelidir. Zira, celse son bulduğunda oturum disiplini bakımından mahkemeye karşı takinacakları özel tutum ve davranış ilişkilerinden doğan ödevlerde sona ermiş olur.

III — Yerine getirilmesi : Tedbire ilişkin emir ve kararlar derhal yerine getirilir. Disiplin cezasına ilişkin kararları mahkeme derhal yerine getirilmesini isteyebileceği gibi yerine getirmenin geri bırakılmasına da yetkilidir.

Disiplin niteliğindeki cezalar hiç bir suretle hapse çevrilemez. Disiplin cezaları öyle terbiye ve islâh vasıtalarındandır ki bunların uygulanması ile belli bir sınıfa düşen özel görevlerin gelecekte hüsnü ifasının emniyet altına alınması istihdaf olunur. Bunlar geçmiş bir haksızlığı düzeltmeyip gelecek bir hakkı sağlayacak mahiyettedir (28).

IV — İtiraz : Başkan veya hâkim tarafından oturum disiplinine ilişkin bulunan tedbirlere karşı usul hukuku yönünden itiraz edilemez. Mahkeme kararını geri almağa, yerine getirmekten vaz geçmeye veya yarıda bırakmağa yetkilidir. Aldığı veya ihmal ettiği tedbirler temyiz nedeni yapılamaz.

(28) TAN Hadi. a. g. m.

9594

Disiplin niteliğindeki cezalara tefhim tarihinden itibaren bir hafta içinde itiraz edilebilir Bu nitelikce bir acele itirazdır (C.Y.U.K.m. 33. 304) Eski hale getirme mümkündür. İtiraz hakkında ancak itiraz mercii (m. 299) bir karar verebilir. İtirazdan sonra karar kesin nitelik kazanır. Verilen disiplin cezaları hakkındaki kararların da temyiz kabiliyeti yoktur (29). İtirazı, yalnız cezalandırılan kimseler yapabilir. Savcının itiraza yetkisi bulunmamaktadır.

✓ AĞAÇ KESİMİ FİİLİ DİŞİNDKİ ORMAN EMVALİNİ SARF
SUÇLARINDA TAZMİNAT VE ZAYİAT HESAPLANMASI ✓

340
Yazan : İsmet KÜRÜMOĞU
(Çatalzeytin Sorgu Hâkimi)

Giriş : 6831 sayılı Orman Kanununun 91/3 ve 108/1 inci maddelerinin tatbikini gerektiren Orman Suçlarında idare zararının tesbiti konusunda, uzun süre tatbikatta birlik sağlanamamıştır. 10/6/1968 tarihine gelinceye kadar Yargıtay Özel Dairelerinin bu konudaki görüşleri değişik bulunmakta idi. 10/6/1968 gün 1/12 sayılı İçtihadı Birleştirme Genel Kurul kararı, o güne kadar olan görüşleri bir kenara bırakmış idare zararının hesaplanmasında Borçlar Kanununun 41. maddesi gözönünde bulundurulması gerektiği görüşünü getirmiştir. Gerçek zarar kavramı üzerinde durmuştur.

Buna rağmen bu kararda üzerinde durulan kavramların, detayları ile her zaman tesbit ve tatbikinin mümkün olmaması gibi nedenlerle, tatbikatta gerçek zararın tesbit şekli bakımından birlik, beraberlik bugünedek genede sağlanamamıştır.

Bu sebeplerle gerçek zararla kastedilen nedir, bunun araştırılması gerekir.

Gerçek zarar kavramı : İçtihadı Birleştirme Kararı, hüküm altına alınması lazım gelen tazminatın «Ormanın korunmasına ve idamesine verilen zararı, 112 nci maddenin gerekçesinde dahi zikredildiği üzere manevi tazminatı, Ormanın idamesi ve korunması için teşkilât masraflarını, halin icaplarına göre mahrum kalınan kârı, Orman emvalinin mutat pazar yerinde satılması halinde elde edilecek parayı» kapsıyacağını belirtmiştir. Gerçek zarar tabirinden murat budur.

Ancak; Tatbikatı birlik, beraberlikten uzaklaştıran nokta bir tatbikatçı hâkim için, sayılan hususların tesbitinin her zaman mümkün olmaması, gerçek bir ihtisas sahibi birlikleşiyi nadir bulabilen bir mahkemede, hâkim'in soracağı bu suallere verilecek cevabın sat'hi bir görüşten ileri gitmemesidir.

Ormandan devrikten getirilen bir kental meşe odununda veya bir kayın tomruğundaki «Ormanın korunması ve idamesi için yapılan teşkilât masraflarının» payının gerçek olarak hesaplanabilmesi mümkün değildir. Bahsi geçen diğer unsurlar da incelenecek olursa bunların çoğunluğunu da bunun gibi hesaplamanın mümkün olmayacağı görülür.

Genel Kurul Kararı idarenin bütün zararını karşılayacak bir görüşü getirmiştir. Bu görüş yerindedir. Ancak, istenilen zararı karşılayacak bir tazminat hesaplanması şeklini ve her zaman kabili tatbik objektif bir yolu bulmak gerekir.

Gerçek zarar rayiç bedelmidir : Rayiç bedelin idarenin bütün zararını karşıladığı bundan indirme yapmanın «Yasak fiile meşruiyet tanıyacağı» yolundaki gerekceye istinaden hüküm altına alınan kararlarda, bu kararları onayarak Yargıtay 3 üncü Ceza Dairesinin bu görüşü benimsemesine rağmen, İçtihadı Birleştirme Kararında açıkca belirtildiği gibi gerçek zarar rayiç bedel değildir.

Rayiç bedel : 1580 sayılı Belediye Kanununun 150 sayılı Kanunla muaddel 15 inci maddesinin 43 üncü fıkrası gereğince kat'i lüzum halinde zaruri ihtiyaç maddelerinin belediyelerce tesbit edilerek idare kurumlarınca onanan azami satış fiyatlarına rayiç bedel denir.

Tatbikatta belediyeler bu rayiçleri, rayiçin tesbitinden evvelki günlerde Orman İdaresince yapılan satışlardan alınan tellaliye resimlerine ve piyasada yapılan tetkiklere göre tesbit ederler. Kanun hükmü de nazara alınınca tesbit edilen bu rayiç, gerek Orman İdaresinin ve gerekse Özel kişilerin o emvali satış fiyatlarının, tavanını teşkil eder.

Genellikle mutad pazar yeri belediye hudutları dahilindeki satış yerleri olduğuna göre, İçtihadı Birleştirme Kararında bahsi geçen mutad pazar yerindeki satış bedeli rayiç bedeldir. Bu bedel ilgili kanun hükmü de nazara alınınca, idarenin o emvalden elde edeceği paranın azemi miktarıdır.

Muhammen bedel : Mutad pazar yerinde orman idaresi emvallerini satışa çıkarırken, bu emvalleri asgari satış bedelini tesbit ve ilân eder. Bu bedel üzerinden açık arttırmaya çıkarır. Tesbit edilen bu fiata muhammen bedel denir.

Devlet Orman İşletmesi döner sermaye yönetmeliğinin 16 ncı maddesine göre, muhammen bedel şu değerleri ifade eder.

- 1 — Kesme, taşıma, imal giderleri,
- 2 — Tevzi ve müşterek masraflar (genel idare, orman bakım giderleri, tesis masrafları, demirbaş amortismanları)
- 3 — Satış giderleri (İlân masrafları V. S.)
- 4 — Temedtü hissesi (Evvelki fıkraların üçünün toplamının % 10 u)
- 5 — Mıntıkanın orman tarife bedeli, (Ağacın esas kıymeti) toplamıdır.

İdare tesbit edilen bu muhammen bedelden aşağı düştüğü zaman satışı yapmaz, bu bedelin üzerinde yapılacak arttırmaya göre satışı yapar. Zaruret halinde bu bedelin altında yapacağı satışta yapılan indirim, sadece 4 üncü bentteki temedtü hissesindendir.

Muhammen bedel ile İçtihadı Birleştirme Genel Kurul kararında tesbit edilen unsurlar karşılaştırılınca, manevi tazminat dışında kalan (zira idarece teknik ölçülere göre kesilerek satışa arzedilen bir emvalin elem, keder vermesi düşünülemez) diğer unsurları kapsadığı görülür. Bazı ahvalde (suçluda yakalanıp müsadere edilen emvalin satışında olduğu gibi) manevi zararı da karşılar.

Muhammen bedel, rayiç bedel ilişkisi : Muhammen bedel, izah edildiği gibi idarenin asgari satış fiyatıdır. İdare bu fiyat veya bu fiyatın üzerinde satış yapar. Belediyeler ortalama bu satış fiyatlarını esas alarak rayiç bedelleri tesbit ettiklerine göre, bilhassa gerçekten belediyelerin rayiç bedeli idarenin teklifi üzerine aldıkları nazara alınınca, rayiç bedel muhammen bedele eşit veya muhammen bedelin üzerinde tesbit edilen bir tavan fiyatıdır. Öyleyse kabulü gerekir ki orman idaresinin tazminat talebinin hükmün altına alınmasında nazara alınacak miktarın tavanının rayiç bedel olması gereklidir. Rayiç bedelin dışında kalan idarenin tek zararı manevi tazminattır. Gerçek zarar tesbiti ağaç kesme fiillerinin dışında kalan sarf suçlarında nazara alındığına göre «ormandan devrikten ağaç çıkarmış veya bir kaçakçıdan emval satın almış bir kimse hakkında manevi tazminata hükmedilmesi adalet hisleri ile bağdaştırılamaz. Zira devrik bir ağacın artık ormana faydası yoktur.» (H. H. Okan Ad. Dergisi Kasım 1970 S. 710) Bu gibi hallerde işlenen fiilin elem vereceği düşünülemez. Manevi tazminatın gerekeceği idarece ayrıca iddia edilmiş ise isbatı gerekir.

İdare zararının hesabı : Ormandaki düşük ve devrik bir emvalin idarece tesbiti halinde, idarenin bu emvali ormana terk edip çürütmesi veya ormandan çıkararak satışa arzetmesi gerekir. İdare 1 inci hali seçtiği zaman, temin edeceği fayda çok cüz'idir. Zararını karşılamaz.

2 nci hali tercih etmek mecburiyetindedir. Bu hal sırasıyla şu işlemleri yapacaktır.

- 1 — Dallardan temizleme, tomruklama.
- 2 — İstif mahalline kadar sürütme (İstif mahalleri nakil vasıtalarının uğruyabileceği yerlerde tesbit edilmiş olup, ekseriye vasatı 2-3 Km.

yarı çapındaki bir çember üzerinde bulunur. Buraya kadar yol mevcut olmadığından insan gücü veya hayvanlarla sürütülerek nakledilir.)

3 — İstif mahallinde nakil vasıtalarına bindirme.

4 — Mutad pazar yerine kadar nakil,

5 — Mutad pazar yerine indirme.

6 — Satışa hazırlama.

İdare bu işlemleri yaparken bazı masraflar ihtiyar edecektir. Esasen «Döner sermaye talimatnamesinin» 16 ncı maddesi gereğince tesbit edilen muhammen bedelin içersinde bu masraflar mevcuttur. İdare bu masraflara diğer giderlerini ve kârını da katarak mutad pazar yerinde emvalleri satışa arzedecektir. Yapacağı satış da tesbit edilen rayiç bedeldir.

Öyle ise; Ormandan düşük ve devrikten temin edilen bir emvalin sarfı halinde idare zararının tesbitinde, hüküm altına alınacak tazminatın tavanını rayiç bedel teşkil edecektir. Ancak rayiç bedelden hüküm verildiği zaman, idarenin normalde yapmak mecburiyetinde olduğu fakat, bu tür suçlarda yapmadığı, maznun tarafından yapılmış olan yukarıda sayılan zaruri masrafların fazladan idare leyhine maznuna yükletmesi gibi bir sonuç çıkar. Bu hataya düşülmemesi için bu masrafların tesbit ettirilerek rayiç bedelden düşüldükten sonra, kalanı üzerinden tazminatın hesaplattırılması gerekir. Kanaatimizce bu tür hesaplama şekli en adil ve objektif olanıdır.. Bu şekilde hesaplanarak hüküm altına alınan tazminat dâvaları Yargıtay 3 ncü Ceza ve 4 üncü Hukuk Dairelerince de onanmıştır.

Tazminat Hesaplanmasında Zayıat İlavesi

6831 sayılı Kanunun 91/3 ve 108/1 nci maddelerinin tatbikini gerektiren suçlarda, eyer idarece emvale el konulmuş veya müsadere edilmiş ise, suçun vasfı nazara alınınca idarenin zararı emval ile kâim olduğundan ayrıca tazminat gerekmemektedir. Gerek teknik bilirkişilerin değişmeyen görüşü ve gerekse Yargıtay Değişik dairelerinin müstekar içtihatları bu yoldadır.

Bu sebeple tazminatı gerektiren suçlarda, sanığın veya dâvalının bu emvalleri sarfetmesi gerekmektedir. Bu halde suç zabıt varakalarında veya mahallinde yapılan keşiflerde tesbit edilen emvaller imal edilerek sarfedilmiş hali ile hacimlendirilmektedir. Elde mevcut olan hacim mamul hacmidir. Oysa ki idarenin gerçek zararının hesaplanabilmesi için,

Ormandaki halinin yani tomruk hacminin bilinmesine zaruret vardır. Bunu da ancak hesap yolu ile bulmak mümkündür.

Türk Standartları Enstitüsünün iğne yapraklı tomruklar hakkında yaptığı bir etüde göre (TS 654 UDK 674 : 658. 51) bir iğne yapraklı tomruğun fenni usullere göre katrakla mamul hale getirilmesi halinde bürüt nisbi zayıat şöyledir :

Artık Adları	Enaz %	Ençok %
Testere Talaşı	10	20
Yanalma çataları	4	10
Kapak	4	5
Kapak	4	5
I M. küçük kısımlar	2	5
Başkesme parçaları	2	5
Toplam	22	45

Her ne kadar bu etütte zayıat miktarı enaz % 22 ençok % 45 olarak gösterilmiş isede, Orman suçlarının işlenmesi hallerinde, istenilen fenni usullere riayet edilmesi mümkün olmadığından zayıat miktarları daha da artmaktadır. Gerek emvallerin cinsine ve gerekse elde edilen mamul emvalin yapısına göre zayıat miktarları değiştiğinden bu hususun her olaya göre ayrı ayrı bilirkişiye tesbiti zaruridir. Zayıatın ilavesi gerektiğine dair Hukuk tatbikatıda ve Yargıtay görüşlerinde birlik mevcuttur. Ancak tesbit edilen bir farz % 30 zayıatın nasıl hesaplanacağı ve ilave edileceği konusunda değişik iki görüş vardır.

Birincisi görüşe göre tesbit edilen % 30 zayıat zabıta yazılı mamul hacim üzerinden hesaplanarak ilave edilmelidir. (Örneğin Mamul hacim 0,700

0,700

M³. Zayıat % 30 olsun $\frac{0,700}{100} \times 30 = 0,210$ M³. tür. İlâve edilince bulun

nan 0,910 M³. tazminata esas olan hacimdir.)

İkinci görüş zayıat tomruğun mamule geçerken vermiş olduğu fire-dır. Bu miktar çıktıktan sonra kalan mamul hacmidir. yüzde ile ifade edilen zayıat miktarına göre, mamul hacim Yüzde ile ifade edilmeli ve yüzde yüze iblağ edilmek sureti ile zayıat ilave edilmelidir. Çünkü bu halde bulunan zayıat tomruğun zayıatıdır. (Örneğin yukarıdaki örnekte oldu-

ğu gibi emvalin tamamı % 100 - % 30 zayıat çıkarılınca geriye % 70 randımana tekabül eden 0,700 M³. emval mevcuttur.

0,700

— X 30 = 0,300 ilavesi lazım gelen zayıat miktarı 0,300 M³. tür.
70

Teknik bilirkişilerin iştirak ettiği ve bizimde savunmak istediğimiz görüş ikinci görüştür. Bulunmak istenen tomruk hacmi olduğuna göre yüzde ile ifade edilen zayıat miktarı çıktıktan sonra kalan hacim bilindiğine göre, bunu % 100 e iblağ etmek sureti ile tomruk hacmine varmak en doğru bir matematik kuralıdır. Birinci görüşe göre hesaplanacak olursa, ilave edilen zayıat mamul emvalin zayıatıdır. Böyle bir zayıat yoktur. bulunması da lüzumsuzdur. Bunun ilavesi ile **bulunan hacim ne** tomruk hacmi, ne de mamul hacmidir. İkisinin arasında bulunmuş tesadüfi bir rakkamdan başka bir şey değildir.

Türk Standartları Enstitüsü yukarıda zikredilen etüdünde bu konuya değinerek, ikinci görüşe uygun şu formülü belirtmiştir.

Mamul Hacim

Gayrimamul Hacim = ————— X 100 Yukarıdaki örneğe uy-
100 - Zayıat

0,700

gularsak G. M. H. = ————— X 100 1 M³. bulunur ki ilâve edilen zayıat
100 - 30

miktarı 0,300 M³. tür.

Hukuk tatbikatında başlangıçta Yargıtay 3 üncü Ceza Dairesi ikinci görüşü benimsemiş, bu tür kararları onanmış iken bir görüş değişikliği ile bu tür kararları «Zayıatın fazla hesaplanması sonucu sanığa tazminat yükletilmesi yolsuz» gerekcesi ile bozmuş birinci görüşe iştirak etmiştir.

Sonradan tekrar 1970 yılı içersinde ikinci görüşe dönmüş bu yoldan yapılan temyiz taleplerini reddederek kararları onamıştır. (3 C. D. 24/3/1970 3564/3294 - 3561/3296 - 3560/3297 - 3565/3295 - 3562/3292 - 3563/3293) onanan bu kararlar C. 2. Başsavcılığının itirazı üzerine Yargıtay Ceza Genel Kurulunca bir kere daha inceleme konusu olmuş ve Genel Kurul yukarıda izah edilen, Türk Standartlar Enstitüsünün kabul ettiği hesaplama şeklini benimsememiş, Birinci görüşe iştirakle bu kararları bozmuştur. (18/5/1970 gün 3/134 - 137 - 138 - 135 - 136 - 133)

Kanaatimizce Ceza Genel Kurul kararına iştirak etmek mümkün olmamakla beraber itiraz üzerine verilmiş 6 tane uyulması gerekli genel kurul kararlarının mevcut olduğu da bir gerçektir.

Netice olarak : Kesme fiili dışında kalan orman emvalini sarf suçlarında, orman idaresi zararı hesaplanırken temel olarak rayiç bedeli kabul edip, rayiç bedelden satılabilmesi için idarenin yapmak mecburiyetinde olduğu, yapmadığı masrafları tesbit ederek maznun leyhine rayiç bedelden düşmek gereklidir. Elde mevcut olan hacim mamul hacmi ise bilirkişiyeye tesbit ettirilecek zayıat miktarının gayrimamul hacme göre hesaplattırılarak mamul hacme ilavesi sureti ile tomruk hacmi bulunarak bunun üzerinden, talebi aşmaması kaydıyla, tazminatın hesaplanması zarureti vardır. Yapılacak bu hesaplamanın İçtihadı Birleştirme Genel Kurul kararında belirtilen bütün zararı kapsıyacağı açıktır.

6831 SAYILI ORMAN KANUNUNUN 93. MADDESİ

Yazan Ünal YILMAZ
(Anamur Sorgu Hâkimi)

I. Giriş

II. 93. Madde

III. 17. Madde

IV. 93. Maddenin 1. fıkrasına giren fiiller

1. Yasak olan fiiller

a. Ormandan tarla açılması

b. Ormanın işlenmesi, ekilmesi

c. Orman içinde yerleşilmesi

2. İzne bağlı işler

a. Devlet ormanı içinde bina, ağıl yapılması

V. 93. Maddenin 2. fıkrasına giren fiiller

VI. Maddenin son fıkrası

VII. Orman sahasının tesbiti

VIII. Tarla açmalarda tazminat ve ağaçlandırma masrafı

I. Giriş :

6831 sayılı orman kanununun en çok tatbik kabiliyeti olan 93. maddenin uygulanmasında dikkatedilmesi gereken hususlar madde metniyle birlikte, bugüne kadarki tatbikat neticesi yerleşen yargıta içtihatlarıyla açıklığa kavuşmaktadır.

Bu madde, ormanların tahribini önleme bakımından olduğu kadar fert mülkiyeti bakımından da üzerinde hassasiyetle durulması gereken nazik bir konu olması sebebiyle dikkati üzerine çekmektedir.

Bu nedenle, maddenin temas ettiği suç teşkil eden fiillerin tesbiti, suç unsurlarının ve bu maddeyle ilgili uygulamada dikkat edilmesi gereken diğer made ve kanunların bilinmesi gerekmektedir.

II. 93. Madde :

Madde 93: Bu kanun 17. maddesinde yasak edilen fiilleri ika edenlerle izine bağlı işleri izinsiz yapanlar bir aydan bir seneye kadar hapis cezasıyla ile cezalandırılırlar. İşgal ve faydalanma yeniden tarla açmak suretiyle vaki olduğu veya yanmış orman sahasına taalluk ettiği takdirde üç aydan iki seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır ve her nevi mahsul ve tesislerin müsadereesine hükmolunur.

Madde üç fıkradan ibarettir. Birinci fıkraya giren suç teşkil eden fiiller madde metninde sayılmayıp, kanunun 17. maddesine atıf yapılmıştır. Bunun için 17. maddeninde açıklanması gerekmektedir.

III. 17. Madde :

Madde 17: «Devlet ormanları içinde bu ormanların korunması, istihlal ve imarı ile alakalı olarak yapılacak her nevi bina ve tesisler müstesna olmak üzere her çeşit bina ve ağıl inşası ve hayvanların barınmasına mahsus yerler yapılması ve tarla açılması, işlenmesi, ekilmesi ve orman içinde yerleşilmesi yasaktır.

Devlet ormanlarının her hangi bir suretle yanmasından veya açıklıklarından faydalanılarak işgal, açma veya herhangi bir şekilde olursa olsun kesme, sökme, budama veya boğma yollarıyla elde edilecek yerlerle buralarda yapılacak her türlü yapı ve tesisler, şahıslar adına tapuya tescil olunamaz. Buralara doğrudan doğruya orman idaresince el konulur. Yanan yerlerde husule gelen enkaz hiçbir suretle eşhasa satılamaz. Bunlar resmi daire ve müesseseler ihtiyacına tahsis olunur.

Ormanlarda umumi sıhhat ve emniyet ve menfaat icabı veya estetik ve tûristik bakımdan yapılacak her nevi bina ve tesisat ile orman hasılatı işliyeceklerin ve kullanacakların yapacakları bina ve her nevi tesisat için Ziraat Vekaletinden izin alınır.»

Bu maddeye göre cezalandırılan fiiller iki kısımda toplanmaktadır.

1. Yasak olan fiiller :

- a. Ormanda tarla açılması.
- b. Ormanın işlenmesi, ekilmesi.
- c. Orman içinde yerleşilmesi.

2 — İzne bağlı işler :

- a. Devlet ormanı içinde bina, ağıl ve hayvanların korunmasına mahsus yerler yapılması.

Yukarıda sayılan yasak olan fiiller ile izne bağlı işleri izinsiz yapanlara 93. nû Md. nin 1. ci fıkrası uygulanacaktır.

İşgal ve faydalanma :

- 1 — Yeniden tarla açma,
- 2 — Yanmış orman sahasına taalluk etmesi halinde ise 93. cü Md. nin 2. ci fıkrası uygulanacaktır.

IV. 93. Maddenin 1. fıkrasına giren fiiller :

- 1 — Yasak olan fiiller :
 - a. Ormandan tarla açılması :

Ormadan tarla açma; üzerinde canlı, cansız hiç bir orman örtüsünün mevcut olmadığı orman açıklığının açılmasıdır. (1)

b. Ormanın işlenmesi, ekilmesi :

Açma 6831 Sayılı orman kanunundan evvel yapılmış veya bu kanunun neşrinden sonra açma yapılmasına rağmen açma tarihine göre aradan geçen zamana binaen suç zaman aşımına uğramış, ancak suç yeri terk edilmeyip işlenmeyen ve ekilmeye devam edilmişse ormanın işlenmesi mevzubahistir. Zabıt tutulan gün suç tarihi olur. (2)

c. Orman içinde yerleşilmesi :

Orman içerisinde bina, ağıl vesaire yapmadan yerleşmedir. Mesela; ormandaki in tabir edilen kaya koğuklarından, ağaçların gölgelerinden faydalanarak veya çadır kurarak ormana yerleşip işgal ve faydalanması gibi.

2 — İzne bağlı işler :

a — Devlet ormanı içinde bina, ağıl ve hayvanların korunmasına mahsus yerler yapılması;

Orman içerisinde 17. ci Md. ye göre orman bakanlığından alınacak izne göre yapılacak bina ve tesisler hariç işgal ve faydalanma için her türlü bina, ağıl vs. yapımı, kullanılması ve tamiri 93/1. Md. ve fıkraya giren bir suç olur. Ancak, bina yapılan yerde ağaç varsa ve bu ağaç kesilerek yerine ev yapılmışsa burada ağaç kesiminden ayrıca dava açılmayıp sadece işgal ve faydalanmadan dava açılmalıdır. (3)

Ev yapımından kullanılan ağaçlar başka yerden temin edilmişse o zaman ikinci bir suç mevcut olduğundan ağaçların nereden temin edildiği araştırılmalı, ormandan keserek temin edilmişse 91/1. Md. ve fıkra, devrik veya yatık ağaçtan ise 91/3. fıkrası, Ormandan temin edildiği anlaşılamamışsa 108/1. fıkrası ile de ayrıca dava açılmalıdır.

V. 93. Maddenin 2. fıkrasına giren fiiller :

Bu fıkra uyarınca suç teşkil edebilmesi için;

a. Orman sayılan yerlerden yeniden tarla açılması veya,

(1) T. 3. C. D. 18/3/1969 T. 4242 E. 4655 K.

(2) Y. C. G.K.23/10/1967 T. 3/332 E. 266 K.

(3) Y. C. G. K. 18/2/1963 T. 3/15 E. 13 K.

b. Yanmış orman sahasının 1. fıkrada yazılan şekillerde işgal ve faydalanması lâzımdır.

Bu fıkraya giren tarla açma, ilgili Bakanlığın fen heyetince şöyle tarif edilmektedir.

Açma: Gerek yanık orman sahalarındaki, Gerekse sair ormanların ağaçlı yerlerdeki ağaçların. ağaççıkların. fidanların kesilmesi, sökülmesi budanması, boğulması gibi yollarla elde edilen yerler ile, ormanların içindeki açıklıklardan, Düzlüklerden faydalanılarak buralardaki orman örtüsünün kaldırılması suretiyle elde edilen orman topraklarına denir.

Tarif ve Madde mednine göre açmanın suç unsurlarının temamlanması için :

- a. Orman örtüsünün kaldırılması,
- b. Orman örtüsünün kaldırılmasının tarla açma amacı ile olması lazımdır.

Devlet ormanından tarla açmak amacı ile, aynı saha içindeki yeri hudut ve mesahasında bir değişiklik yapmadan muhtelif zamanlarda bir kaç defa 93/2. Madde hükmü ihlâl edilirse bu takdirde eylemler bir suç sayılır, ancak T.C.K. nun 80. Md. Uygulanır. (4)

Orman örtüsü bina yapmak veya harman yapmak için kaldırılmışsa suç bu fıkraya girmeyip yukarıda izah ettiğimiz gibi maddenin 1. fıkrasına girer. (5)

Açma için tamamen orman örtüsünün kaldırılması gerekmez. Ormandaki ağaç ve ağaççıkların traşlama kesilmesi de bu fıkraya uyan suç teşekkülü için kafidir. Bu hal açmaya teşebbüs değildir. (6)

Traşlama kesme ayrı ayrı zamanlarda ve tarla açma amacı ile yapılırsa o takdirde 93/2. Md. ye giren iki ayrı suç olur. Aynı durum traşlama ve daha sonra kökleme halinde de mevcuttur. (7)

Bu fıkrada, ormanın tahribi esas unsur olduğu için açılan tarla bir müddet terk edilir, bu müddet zarfında yeniden orman örtüsü teşekkül eder ve bundan sonra yeniden örtü kaldırılmak suretiyle açma yapılırsa, ilk açma ile hiç bir fark olmadığı için yine 93/2. ci fıkranın uygulanması gerekir. (8)

(4) Y. C. G. K. 25/11/1963 T. 3/258 E. 376 K.

(5) Y. 3. C. D. 18/10/1967 T. 10547 E. 17373 K.

(6) Y. 3. C. D. 18/3/1969 T. 3973 E. 4544 K.

(7) Y. C. G. K. 13/1/1969 T. 3/144 E. 4. K.

(8) Y. C. G. K. 31/5/1965 T. 3/219 E. 222 K.

Devlet ormanlarından tarla açılması halinde yapılan uygulama, aynı kanunun 56 ve 17. ci Md. leri uyarınca özel ormanlardan tarla açılması halinde de uygulanır. (9) Çünkü özel orman, orman sayılan yerlerdendir. Özel ormanla, orman sayılmıyan aynı şey değildir.

Yargıtay ceza genel kurulu ile 3. Ceza Dairesinin son içtihatlarına göre; 6831 Sayılı Orman kanunun 93. cü Md. sinde iki ayrı suç olduğu kabul edilmektedir. Yargıtaya göre; Mahkemece verilen hükümler, İddianamede nitelendirilen suça ait olmalıdır. İddianamede belirtilmeyen suç için C.M.U.K. nun 258. ci Md. sine göre ek savunma hakkı verilerek sanığın cezalandırılması yoluna gidilemez. (10) Dava tarla açmadan açılmış ve yargılama sırasında suçun işgal ve faydalanma olduğu anlaşılmışsa, işgal ve faydalanmadan dolayı sanığa C.M.U.K. nun 258. Md. si uyarınca ek savunma hakkı verilerek mahkûm edilemeyecektir. Bu halde açma tarihine göre zaman aşımından dolayı amme davasının ortadan kaldırılmasına, işgal ve faydalanmadan açılan davanın da tarla açma olduğu anlaşılması halinde tarla açmadan davanın bulunmaması ve işgal ve faydalanmanında mevcut olmaması sebebiyle sanığın beraetine karar verilecektir. (11)

(9) Y. C. G. K. 6/1/1964 T. 3/34 E. 8 K.

(10) Y. C.G.K. 26/2/1968 T. 3/56 E. 83 K. VS.

(11) Yargıtay'ın bu görüşüne katılmıyorum. Çünkü 93. Md.nin Gereğesinde : «Memnu fiiller bahsinde işaret olunduğu üzere; ormanlarda işgal, yangın, kesme, sökme, boğma gibi yollarla yapılan açmacılık ormanların tahribinde en büyük amil olmakta, bu gibi fiilleri işleyenler için 93. Md. de hapis cezası tertip edilmiş, işgal ve faydalanma yeniden vaki olduğu veya yanmış orman sahasında yapıldığı takdirde cezanın teşidi cihetine gidilmiştir.» denilmektedir. Görüldüğü gibi Maddenin 2 nci fıkrasının teşdit sebebi olduğu açıkça belirtilmektedir.

Orman işgal ve tarla açmak suçunun diğer orman suçlarından farkı, sair suçlarda, orman mahallerinden faydalanmak maksat ve hedefi güdülmesine mukabil, bu suçlarda, devlet ormanına sahip çıkma ve sahip olma gayesi güdülmektedir. O halde maddenin 1 inci ve 2 nci fıkrasından cezalandırılan fiil işgal ve faydalanmadır. Maddenin 1 inci fıkrasındaki işgal ve faydalanmada ormanın bünyesine, gelişmesine ve gelecekteki varlığına karşı vuku, bulan tesir derecesi nazara alınarak 1 inci fıkrada daha az ceza tertip edilmiş, 2 nci fıkradaki yeniden tarla açma fiili daha tahripkâr görüldüğü için ceza miktarı artırılmıştır.

Kaldıki Yargıtayda; üzerinde canlı, cansız hiç bir orman örtüsünün mevcut olmadığı orman açıklığının açılmasını 93/1. Md. nin şumulüne girdiğini, orman örtüsü kaldırmak suretiyle açmalarda ise 93/2. Maddenin tatbiki gerektiğini kabul etmektedir.

Yargıtayın bu görüşü fikrimizi doğruladığı gibi kanun nedeninin yazılışı da görüşü müzün doğruluğunu ortaya koymaktadır. Şayet bu maddede iki ayrı suç olsaydı, maddenin 2 nci fıkrası yazılırken paragraf yapılması gerekirdi. Ayrıca 2 nci fıkra teşdit sebebi olmayıp müstakil bir fiil olsaydı bu fıkra; «İşgal ve faydalanma yeniden tarla açmak suretiyle vaki olduğu» şeklinde ifade edilmeyip, sadece «Yeniden tarla açmak üç aydan iki seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılır.» şeklinde yazılmış olması lazımgelirdi.

Gerek birinci fıkrada ve gerekse ikinci fıkrada cezalandırılan fiil ormandan işgal ve faydalanma olduğuna göre, 93. maddede iki ayrı fiilden bahsetmeye imkân yoktur. Ancak birinci fıkra arasındaki fark fiilin işlenmesi suretinden doğmaktadır.

Açma sırasında açılan sahadan yapılan kesim ayrı bir suç teşkil etmez. Çünkü, kesim açmanın unsurudur. (12). Açma yapıp bu yere ev, ağıl vs. yapılması halinde de ortada tek suç vardır. (13) Ancak, ev açmadan ayrı zamanda yapılırsa o zaman müstakil suç olur. (14) Açmalarda ve bina yapımlarında bunların sahipleri gibi işçi olarak çalışan kişilerden asli fail olarak aynı suçu işlemiş olurlar. (15)

6831 Sayılı Orman kanunun 2. Maddesi Bakanlar kuruluna, Ziraat (Şimdi orman) Bakanlığınca uygun görülen ormanların, orman rejimi dışında bırakılmasına karar verme yetkisi vermektedir. Ancak suç tarihinde orman rejimine tabi olan yerin sonradan bu rejimden çıkarılması halinde suçluluk ortadan kalkmaz. (16)

Devlet Ormanına tecavüz halinde de 5917 sayılı kanun değil, Orman kanunu hükümleri uygulanır. (17)

VI. Maddenin son fıkrası :

Son fıkra Ormandan açılan yere ekilen mahsul ile yapılan tesislerin müsadere edileceğini bildirmektedir.

Bu fıkarda bir ayırım yapılması lâzımdır. Açılan sahaya ekilen her nevi mahsulün müsadere edilebilmesi için, mahsulün değerinin bilirkışıye tesbit ettirilip, mahsulün de yedimeine teslim edilmesi gerekir. (18)

Yapılan tesislerin müsaderesi için ise yedimeine teslim lüzum yoktur. (19) Tesislerin sökülmesine ve sökülerek enkazların müsaderesine de karar verilemez. (20) Tesisin mevcut olan şekliyle müsaderesi gerekir.

C. M. U. K. nun 257 nci Maddesinin ikinci fıkrası; fiili takdirde, mahkeme son tahkikatın açılması hakkındaki karar ve iddia ve müdafaalarla bağlı değildir.» şeklinde vaz edilmiştir. Bu fıkradan anlaşılıyor ki, mahkeme iddianamede yazılı fiilin hukuki mahiyeti ile bağlı değildir. Şayet mahkeme iddianamede suça verilmiş olan vasfın doğru olmadığı kanaatinde ise hükümde suça başka bir vasıf verir, hatda vermeye mecburdur. Zaten bu şekilde kabul edilmediği takdirde ormanda ağaç kesmeden (Madde 91/1) dolayı açılan bir dâvada sanığın toplamadan (Madde 91/3) veya Nakliyeden (108/1) dolayı mahkûm edilmemesi gerekir. Oysa Yargıtay halen tatbikatta bu fiilleri ayrı ayrı suç olarak kabul etmemektedir. Orman kanununun 93. Md. sinde de aynı durum mevcuttur. İsgal ve faydalanma evvelce açılmış bir sahada ormana her hangi bir tahribat yapmadan olabileceği gibi, orman örtüsünü kaldırma suretiyle yeniden tarla açmak şeklinde de olabilir. Yukarıda izah edildiği gibi fiilin işlenmesi sureti, fiilin aynıyetini ihlal etmez.

(12) Y. 3.C.D. 26/3/1969 T. 4668 E. 5383 K.

(13) Y. C. G. K. 18/2/1963 T. 3/15 E. 13. K.

(14) Y. C. G. K. 2/4/1962 T. 3/43 E. 43. K.

(15) Y. C. G. K. 24/12/1962 T. 3/139 E. 138. K.

(16) Y. 3. C. D. 21/11/1960 T. 12526 E. 19577 K.

(17) Y. 6. C. D. 27/11/1962 T. 5594 E. 5736 K.

(18) Y. C. G. K. 19/12/1960 T. 3/218 E. 218 K.

(19) Y. 3. C. D. 27/12/1967 T. 18285 E. 24203 K.

(20) Y. 3. C. D. 26/3/1969 T. 4685 E. 5318 K.

VII. Orman sahasının tesbiti :

Ormanı işgal ve tarla açma suçunun diğer orman suçlarından farkı, sair suçlarda; Orman mahallerinden faydalanmak maksat ve hedefi güdülmesine mukabil, bu suçlarda; Devlet ormanına sahip çıkma ve sahip olma gayesi ile hareket edilmesidir. Bu yüzden Yargılamalarda ormandan açıldığı iddia edilen yere ait vergi kaydı veya tapularının olduğu ileri sürülmektedir. Ormanlar Zilyetlik ve vergi kayıtları ile mülk edinilemez. (21) Tapu kaydının mevcut olması halinde ise, Orman tahdidi yapılan yerler ile tahdidin yapılmadığı yerlerdeki uygulama değişik durum arzeder.

Orman tahdidi yapılan sahalarda tahdit krokisinin aslı mahkeme tarafından suç mahalli sahaya uygulanır, alınan sabit noktalara göre yapılan ölçüm neticesi orman hududları uzman bilirkişiye tesbit ettirilir. Suç mahalli saha orman hududları içinde kaldığı tesbit edilirse ve tahdide de itiraz davası açılmamışsa veya bu müddet geçmişse bu yerlere ait tapular hükümsüzdür. Tapulu tarla iddiası dinlenemez.

Orman tahdidi yapılan yerlerin orman sayılan yerlerden olup olmadığının 6831 Sayılı kanunun geçici 1. Maddesine göre Bakanlık tesbit etmeğe yetgili değildir. Ancak, orman tahdidi 6831 Sayılı kanunun yürürlük tarihinden evvel yapılmış ve kesinleşmişse, tahdide göre de suç mahalli saha orman hududları dışında kalıyorsa o takdirde 6831 Sayılı kanunun 1. Maddesinin j bendine göre sahanın orman sayılan yerlerden olup olmadığının geçici 1. maddeye göre Bakanlıktan sorulması gerekir.

Orman tahdidi yapılmayan sahalarda ise, evvela bu yerin orman sayılan yerlerden olup olmadığı Orman kanunun geçici 1. Maddesine göre Orman Bakanlığından sorulur. Orman olmadığı bildirildiği takdirde suç teşekkül etmemiş demektir. Orman sayılan yerlerden olduğu bildirildiği ve sanık da Bakanlığın tesbitine karşı Danıştayda iptal dâvası açması halinde bunun neticesinin beklenmesi gerekir. Bakanlığın tesbitinin doğruluğu veya yanlışlığı mahkemede münakaşa edilemez. Danıştayca iptal talebi red edilir veya böyle bir yola gidilemezse o zaman mahallinde uzman bilirkişilere dâva mevzuu yerin devlet ormanını yoksa özel ormanını olduğu hususunun tesbit ettirilmesi gerekir. Bu hususun tesbiti mahalli mahkemelere aittir. Bakanlık bu hususu bildirmiş olsa bile itibar edilmesi gerekir. Çünkü müteber bir bildiri değildir. (22)

(21) Y. H. G. K. 15/6/1958 T. 8/353 E. 458 K.

(22) Y. 3. C. D. 5/8/1963 Tarih 23082 E. 4457 K.

4785 Sayılı kanunun 2. Maddesinde sayılan ormanlarla 5658 sayılı kanunun 1. Maddesi ile geri verilen ormanlar özel ormanlardır.

4785 Sayılı kanunun 1. maddesi : «Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte var olan gerçek veya tüzel özel kişilere, vakıflara ve köy, belediye, özel idare kamu tüzel kişiliklerine ilişkin bütün ormanlar bu kanun gereğince devletleştirilmiştir. Bu ormanlar hiç bir işlem ve bildirimle lüzum olmaksızın devlete geçer.»

4785 Sayılı kanunun 2. Maddesi : «Aşağıdaki yazılı ormanlar 1. Madde hükmü dışındadır :

A — Devlet Ormanlarının veya bu kanunla devletleştirilen ormanların içinde veya bitişiğinde bulunmamak şartıyla 3116 sayılı Orman kanunundaki ödevlere ve izinlere dayanılarak ekim veya dikim yoluyla emek harcanıp yetiştirilmiş ormanlar;

B — Sahipli fıstık çamı, palamut meşesi ve aşısız kestane ormanları;

C — Devlet ormanları ve bu kanunla devletleştirilen ormanların içinde olmıyan topraklarda ekim ve dikim yoluyla özel emekle yetiştirilmiş kavak, söğüt, kızılğaç, akasya, okaliptüs ve servi ormanları;

D — Devlet ormanlarına veya bu kanunla devletleştirilen ormanlara bitişik olmadığı ve çevresinin güzelliğini sağladığı Tarım Bakanlığına belli edilecek olan köy, Belediye, Özel İdare kamu tüzel kişiliklerine ilişkin ormanlar; (lâyıkıyla korunup bakılmak şartıyla)

Devletleştirilme dışında bırakılan köy, Belediye, Özel idare kamu tüzel kişiliklerine ilişkin ormanların alanını her hangi bir suretle daraltmak, bunlar üzerinde her hangi bir temlik tasarrufla bulunma ve bunları aynı haklarla takyit etmek veya arsa haline sokmak ve Tarım bakanlığının izni olmadan içlerinde tesisler meydana getirmek ve her çeşit faydalanmalarda bulunmak yasaktır. Bu ormanlardan izinsiz olarak kesilen ağaçlar ve bunlardan imal edilen mallar ve çıkarılan her türlü ürünler, suçluları kim olursa olsun, doğrudan doğruya orman idaresince zorla alınır. Suçlular hakkında ayrıca 3116 sayılı Orman kanunu hükümlerine göre kovuşturma yapılır. Kesimler sonucunda bu ormanlarda açılan boşlukları ilgilileri yeni ağaçlandırmalarla doldurmak zorundadırlar. Aksi halde bu ormanlar da devletleştirilir.)

5658 sayılı kanunun 1. Maddesi : «9/7/1945 Tarihli ve 4785 Sayılı kanunla devletleştirilmiş ormanlardan; Devlet ormanları içinde olmıyan

ve etrafı tarla, Bağ, Bahçe gibi kültür arazisi, Özel orman, Şehir, Kasaba, Köy merası ve orman kanunun birinci maddesine göre orman sayılmıyan yerlerle çevrili olmak şartıyla devlet ormanlarından tamamen ayrılmış bulunan köy, Belediye Tüzel kişiliklerine ve gerçek kişilere ait ormanlar; sahipleri veya mirasçıları istedikleri takdirde geri verilir.

İade edilecek ormanlardan, devletleştirme karşılığı ödenmemiş bulunanlar bir işleme tabi tutulmaksızın sahiplerine intikal eder ve müracaatları üzerine keyfiyet orman idaresince kendilerine yazılı olarak bildirilir.

Devletleştirme bedeli kısmen veya tamamen ödenmiş bulunan ormanların, bu bedel aynı miktar ve taksitlerle ödenmek üzere, yazı ile müracaatları halinde sahipleri adına tapuya tescili yapılır. Taksitler zamanında ödenmediği takdirde ormanın işletilmesine izin verilmez. Ormanın geri verilmesine müteallik tescil muameleleri her türlü harç ve resimden muaftır.

Geri verilen ormanların hududu içindeki orman işletmeleri tarafından istihsal edilmiş ve henüz satılmamış orman mahsulleri ormanın tescili sırasında sahiplerinin yazılı müracaatları üzerine bulundukları mevkii ile miktar ve vasıfları tesbit edilerek hususî orman tarife bedeli ve hakiki istihsal masrafları peşin ödenmek şartıyla orman sahiplerine teslim edilir.

Geri verilen ormanlarda devletleştirmeden doğan muamelelerle geri vermeden dolayı orman sahipleri ile devlet bir birleri aleyhine dâva açamazlar.»

Kesinleşmiş Orman tahdidi içinde kalan veya 4785 Sayılı kanunun 1. maddesine göre devletleştirilmiş, sonradan 5658 sayılı kanunun 1. maddesine göre geri verilmemiş olan yerler devlete ait sayılacağından bu yerlere ait tapu kayıtları hukukî değerini yitirmiş olur. (23) Bu yerlere ait tapusu bulunanlar cezayı sorumluluktan kurtulamazlar ve orman idaresi aleyhine men'i müdahale dâvası da açamazlar, ancak, 4785 Sayılı kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra Orman idaresi hasım gösterilerek açılan tescil dâvası sonunda alınan tapular geçerlidir. Ayrıca tapu kayıtları 4785 sayılı kanunun 2. Maddesine giren ormanlarla 5658 sayılı kanun ile iade edilen ormanlarda da tapu kaydı hukukî değerlerini kaybetmez. Mahkemece yapılacak keşiflerde bu hususların tesbit edilmesi gerekir.

VIII. Tarla Açmalarda Tazminat ve Ağaçlandırma Masrafı :

Tazminat yönünden yine devlet ormanı ile özel orman ayırımının yapılması zorunludur. Açma sırasında özel orman sahibinden ormandan kestiği ağaçlar için tazminat alınmaz (24). Bu halde sadece ruhsatsız kesilen ağaçların devlet ormanlarındaki kesmede olduğu gibi müsadere sine karar verilir. (25)

Devlet ormanlarından yapılan açmada ise, açmada kesilen emvalin ağaç veya ağaçcık, fidan, dal kök, VS. cinsinden hangisinin olduğu tesbit edilmelidir. Ağaç kesimi halinde 113. Maddeye göre raîç değeri üzerinden tazminat verilmeli, ağaçcık, fidan, dal, kök, VS. Kesimi halinde 112. Maddeye göre orman idaresinin hakiki zararının uzman bilirkişiye tesbit ettirilerek tesbit edilen miktar üzerinden tazminata hükmedilmektedir.

Fen heyetinin tarifine göre ağaç : Tabii olarak en az 8 metre ve daha yukarı boy yapabilen ve kökü, gövdesi, tepesi olan odunsu bitgilere; yaşı, çapı ne olursa olsun, ağaç denir.

Memleketimizde orman teşkil eden başlıca ağaç cinsleri :

- a. İbrililerden : Çam, Köknar, Ladin, Sedir, Ardıç, Porsuk.
- b. Yapraklılardan : Meşe, Kayın, Gürgen, İhlamur, Dişbudak, Karaağaç, Kızılağaç, akça ağaç, kestane, kavak, söğüt, çınardır.

Ağaçcık : Tabiatın boylanmayan, yan dallarının çoğalması ve fazlaca gelişmesi neticesinde tepesi yayvanlaşan, genel olarak genişliğine bir büyüme şekli gösteren boyu 8 metreyi bulmayan, uzun ömürlü ve odunsu bitgilere çapı ne olursa olsun, ağaçcık denir.

Ormanlarımızda bulunan başlıca ağaçcıklar :

- a. Yapraklılardan : Taflan, kurtbağrı, laz yemişi veya karayemiş, mürver, leylak, şimşir, orman asması, kızılçık, fındık, dağ muşmulası, muşmula, alıç, hanımeli, cehri, orman gülü, firenk üzümü, sandal, koca-yemiş, akca kesme, iğde çoban püskülü, ıslıgan, salkım, defne, güvez, gül.

- b. İbreliilerden : Bodur adı ardıç dır.

Ağaç kesiminde müsadere olsa bile yine tazminata hümedilecektir. Ağaç haricinde kalan kesimlerde ise emval müsadere edilmişse kişisel

(24) Y. 3. C. D. 24/11/1960 T. 1542 E. 22667 K.

Y. 4. H. D. 16/9/1968 T. 9988 E. 2397 K.

(25) Y. İçtihadı Birleştirme K. 19/12/1945 T. No.: 16

hak sahibinin müsadereye rağmen zararı tesbit edildiği takdirde bu miktar üzerinden tazminata hükmedilir.

Kamu dâvasının düşmesi halinde Ceza mahkemesinden tazminata hükmedilecek. Kişisel hak için Hukuk mahkemesinde dâva açılmalıdır.

114. Maddeye göre açmadan dolayı orman kanunun 112 veya 113. Maddeleri uyarınca tazminata hükmedilmiş olsa bile, bu fiil neticesi bir dekardan fazla tahrip olunan veya yakılan orman sahası için ayrıca beher dekar için 200 lira ağaçlandırma masrafı alınır.

Ağaçlandırma masrafına hükmedilebilmesi için tahrip olan veya yakılan sahanın bir dekardan fazla olması lazımdır. Bir dekar veya daha az olması halinde bu madde uygulanmaz. Ancak, Ağaçlandırma gideri dekara göre verildiğinden açılan yerin kaç dekar olduğu kesin olarak tesbit edilmeli ve kamu dâvası ne kadar sahanın tahribi için açılmışsa o kadar saha için ağaçlandırma masrafına hükmedilmelidir.

Kesilen ağaçlar kendiliğinden yetişerek eski halini almış olması veya ağaçlandırma masrafı için orman idaresinin masraf yapmaması neticeye müessir değildir. Tahrip halinde muhakkak ağaçlandırmaya hükmedilmelidir. Ayrıca ağaçlandırma için talebe de lüzum yoktur. Hâkim bunu re'sen dikkate alacaktır (26).

Ağaçlandırma tazminat niteliğinde olduğundan nisbi harca tabidir (27).

Ağaç kesilmiş olmasa bile orman örtüsünün kaldırılması halinde ağaçlandırma masrafına hükmedilmelidir. (28)

Yeniden filiz veren meşe ağacı gibi ağaçların dallarının kesilmesi neticesi dallar filiz vermiş olup, ağaçlar hayatiyetini kaybetmediği takdirde buradaki dal kesmeden mütevellit zararın tahrip niteliğinde bulunmaması sebebiyle ağaçlandırmaya hükmedilemez. (29)

Devlet ormanı kapsamına giren alanın tamamının orman örtüsü kaldırılmaksızın, ancak bir kesiminde veya seyreltmelerle yapılan ağaç kesimlerinde ağaçlandırma masrafı, ormanın dekar olarak gösterilen tümü üzerinden değil ancak zararlandırmaya konu olan bu bölümünü gösteren dekar üzerinden hesaplanmalıdır. (30)

(28) Y. 4. H. D. 28/11/1967 T. 7463 E. 9516 K.

(27) Y. C. G. K. 29/4/1963 T. 3/51 E. 51 K.

(28) Y. 4. H. D. 28/11/1967 T. 7463 E. 9516 K.

(29) Y. 3. C. D. 25/1/1967 T. 21830 E. 781 K.

(30) Y. C. G. K. 12/1/1964 T. 3/22 E. 24 K.

TEBLİGAT KANUNUNUN UYGULAMADA TEREDDÜT KONUSU OLAN BİR HÜKMÜ

Yazan : Talih UYAR
(Avukat — Manisa)

Giriş :

Hukukumuzda tebligata dair ilk hükümler, 5/10/1927 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunan Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunda yer almıştı ... 1/1/1940 tarihinde yürürlüğe giren 3560 sayılı Kanun, bu usul hükümlerinden yedi maddeyi kaldırarak, Adli tebligatın PTT idaresi eliyle yapılmasını öngörmüştü... Her iki kanunun tatbikatının birisi otuzbir sene, diğeri on sekiz sene sürmüş ve uygulamada pek çok noksanları görülmüştür. İşte, bu hükümleri ihtiyaca göre işler bir hale getirmek, tebligat konusunu basite irca ve uygulamasını kolaylaştırmak ve boşlukları yeni hükümlerle doldurmak için halen yürürlükte bulunan 7201 sayılı Kanun (1) tedvin edilmiş bulunmaktadır. (2)

7201 sayılı Kanunun 1. maddesine göre; aa) Kazai merciler bb) Umumi ve mülhak bütçeli daireler cc) Belediyeler dd) Köy hükmî şahsiyetleri ee) Barolar ff) Noterler tarafından yapılacak tebligatın prensip itibariyle -PTT vasıtası ile yapılması zorunludur. Görüldüğü gibi, burada 'İcra Daireleri'nden bahsedilmemiştir. Sadece, «Kazai Merciler» denilmekle yetinilmiştir. Bu konuda, Hükümetin Esbabı Mucibe Lâyihasında da; Lâyihanın birinci babının birinci faslı, kanunun şumulünü göstermektedir. Bu itibarla, birinci maddesinde, kanunun hangi merciler tarafından tatbik edileceği ifade edilmiştir. Bunlar; kazai merciler, umumi ve mülhak bütçeli daireler Bu merciler, tebligatlarını PTT işletmesi ile yapmaya mecburdurlar. «denilmek suretiyle, İcra Daireleri hakkında açıklayıcı bilgi verilmemiştir. (3) İşaret edelim ki, hükümet layihasının birinci madesi, muvakkat encümence tasvip ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Heyeti Umumiyesinde de, madde hakkında söz isteyen olmadığından aynen kabul edilmiştir. (4)

Açıklığa kavuşmayan bu mesele **uygulamada**, özellikle 35. madde denin uygulanmasında ciddi ihtilaf ve tereddütlere sebep olmaktadır. 7201 sayılı Kanunun 35 maddesi; «Adres değişikliğinin bildirilmesi mecburiyetini» koymakta ve :

«Kendisine veya adresine kanunun gösterdiği usullere göre tebliğ yapılmış olan kimse, adresini değiştirirse, yenisini hemen tebliği yaptırmış olan **kaza mercii**»ne bildirmeye mecburdur. Bu takdirde bundan sonraki tebliğler bildirilen yeni adrese yapılır. «35/1) tarzında hüküm ihtiva etmektedir. Dikkat edileceği gibi, kendisine evvelce tebligat yapılmış bulunan kimse, adresini değiştirirse, yeni adresini, «tebligatı yaptırmış bulunan kaza merciine» bildirmeye mecburdur. Evvelce tebliği yaptıran merci İcra Dairesi ise, muhatep, adres değişikliğini İcra Dairesine bildirmeye mecbur değildir? Kanunun lâfzına göre, böyle bir mecburiyetin olmadığı iddia edilebilir: «Zira kanun, «Kaza merciine» adres değişikliğinin bildirilmesini öngörmüştür. Şu halde, kendisine göre tebligat yapılmış kimse, bilâhare adresini değiştirirse, tebliği yaptıran merci «Kaza Mercii» değilse, o'na yeni adresi bildirme zorunluğu yoktur. **denilebilir**. Bu görüş, gerek Tebligat Kanunun 35. maddesinin gerek Tebligat Nizamnamesinin 54. maddesinin hatalı tarzda kâleme alınmış olmasından dolayı - maalesef - kanunun lâfzına uygun ise de, ihtiyaçlara ve menfaatler vaziyetine hiç de uygun değildir. Uygulamada bilhassa şu ihtilâf âdil bir çözüm tarzı beklemektedir: İcra dairesince kendisine usulen tebligat yapılmış olan borçlu hakkında İcra Ceza Hakimliğinde «Mal Beyanında Bulunmama», Taahhüdü İhlâl» suçlarından dolayı dâva açılrsa, İcra Dairesince tebligatın yapıldığı adrese Mahkemece tebligat yapılmak istense, borçlunun o adresini değiştirmiş - ve yeni adresini İcra Dairesine bildirmemiş olması nedeni ile tebligat yapılmamış olursa, Tebligat Kanunun 35. maddesine (ve Tebligat Nizamnamesinin 54. maddesine) göre işlem yapılabilecektir? «Yani, bilâ tebliğ iade edilen **dâva dilekçesi**» nin bir nüshası - İcra dosyasında mevcut olan - eski adrese ait binanın kapısına, diğer nüshası da tebliği yaptıran İcra Ceza Hâkimliğinin divanhanesine talik edilip, eski adresinin kapısına talik tarihi, «tebliğ tarihi» olarak **kabul edilebilecektir?** İşte bu mesele, uygulamada oldukça ciddi ve düşündürücü bir mesele olarak karşımıza çıkmakta ve bazı mahkemelerce tereddüt konusu olmaktadır.

Gerçekten uygulamada, «hukuki ihtilaflarda» İcra Tetkik Mercii, «icra ceza dâvaları»nda da İcra Ceza Mahkemeleri, borçlu hakkında huzurunda açılmış bulunan dâvalarda, **dâva dilekçesinin**, borçlunun icra dosyasında mevcut olan ve evvelce tebligatın yapıldığı adresine tebliğinin - borçlunun bu adresini değiştirmiş ve yenisini bildirmemiş olması nedeni ile - mümkün olmadığı hallerde, Tebligat Kanununun 35.

maddesini uygulamaktan çekinmektedirler. Bu gibi durumlarda 35. maddenin uygulanmasının; «borçlu için çok ağır sonuçlar doğuracağı, bu sonucun âdil olmuyacağı, kaldı ki bunun hukuk tekniğine de uygun düşmeyeceği zira madde metninde açıkca «kaza mercii»nden bahsedildiği, borçlunun kaza mercii olmıyan İcra Dairesine adres değişikliğini bildirme zorunluluğu olmadığı ...' ifade edilmektedir.

Kanaatimizce, bu konuda, âdil ve hukuk tekniğine uygun hal tarzına, ancak Tebligat Kanunun 1 ve 35. maddesi ile Tebligat Nizamnamesinin 54. maddesini, İİK.' nun 21 ve 57. maddeleri ile birlikte mütâla edip yorumlamak suretiyle ulaşılabilir. Her hüküm gibi bu hükümleri de konulmuş sebeplerine uygun biçimde manâlandırmak gerekir. Aksi takdirde, «birhüküm konulması ile güdülen amaca aykırı sonuçlar doğuracak şekilde yorumlanması hukuka uygun olmaz» (5)

Az önce belirttiğimiz, kanunun şumulünden bahseden Tebligat Kanunun 1. maddesi'nin gerekçesinde, icra dairelerinden bahsedilmediği gibi, 35. maddenin gerekçesinde de bu konuda aydınlatıcı bilgi yer almış değildir. Gerçekten, Hükümet Lâyihasında: «Lâyihanın 35. maddesi, HUMK. nun 2606 sayılı Kanun ile muaddel 123 maddesine tekabül etmektedir. Fakat madde Tebligat kanunu Lâyihası ile kabul edilen «bilinen en son adrese tebliğ» prensibine ve ihtiyaçlara uygun hale getirilmiştir. 35. maddenin I. fıkrası hükmüne göre, muhataba veya adresinde bu lâyihanın gösterdiği usullere göre onun yerine tebellüğ edilebilecek birinie tebligat yapılmış ve fakat muhatap sonradan adresini değiştirmiş olursa, yenisini hemen tebliği yaptırmış olan kaza merciiine bildirmeye mecburdur. Bu mecburiyeti yerine getiren kimseye tebligat yapmak icap ederse, tebliğ evrakı bildirilen yeni adrese gönderilecektir... «(6) denilmiştir. Hemen ilâve edelim ki,» Hükümet Lâyihasının 35. maddesi, Muvakkat Encümenince tasvip ve TBMM Heyeti Umumiyesinde de madde hakkında söz isteyen olmadığından aynen kabul edilmiştir. «(7) Hükümet Lâyihasında bahsi geçen ve 35. maddenin ilk şeklini teşkil eden HUMK.» nun 2606 sayılı Kanun ile muaddel 123. maddesi ise şöyle kaleme alınmıştır:

«Kendisine veya ikametgâhına, kanunun gösterdiği usullere göre tebliğ yapılmış olan kimse, ikametgâhını değiştirirse, yenisini hemen bildirmeye ve ikametgâhını mahkemenin kaza dairesi haricine naklederse, mahkemenin kaza dairesi içinde bir ikametgâh göstermeğe mecburdur....» (8)

Açıkça görüldüğü gibi, temas etmek istediğimiz ve yazımızın konusunu teşkil eden «uygulamadaki tereddüt ve ihtilâf» bakımından, eski metin daha isabetli sayılır. Zira eski metin, 35. madde gibi, adres değişikliğinin, «ancak kaza merciine bildirilmesini» ister gibi bir anlam taşımamaktadır...

«35. madde ile getirilen usulün tatbikatındaki müşkülâtını izale etmek ve tatbikata müteallik teferruatı tesbit ederek, beklenen maksadı hasıl etmek amacı ile» çıkarıldığı ifade edilen (9) Tebligat Nizamnamesi de, maalesef bu konuda aydınlatıcı bilgi ihtiva etmemektedir. Gerçekten, Tebligat Kanunun 35. maddesinin tatbik şekli hakkındaki 55. maddesinde;

«Muhataba veya adresinde bu nizamnamenin gösterdiği usullere göre onun yerine tebellüğ edebilecek birine veya 30. madde mucibince tebligat yapılmış ve fakat muhatap sonradan adresini değiştirmiş olursa, yeni adresini hemen tebliğ yaptırmış olan kaza merciine bildirmeye mecburdur. Bu takdirde bundan sonraki tebliğler bildirilen yeni adrese yapılır.....» (10) denilmiştir.

Görüldüğü gibi, gerek 35. madde gerek Teb. Niz.'nin 55. maddesinde ve bunların gerekçelerinde, ısrarla; «... adresini değiştirmiş olursa yeni-sini hemen tebliğ yaptırmış olan kaza merciine bildirmeye mecburdur ...» denilmiş bu itibarla, söz konusu maddelerin uygulama alanı, madde içerisinde bahsi geçen «kaza mercii» kavramına verilecek mana-ya göre değişecektir...

Bilindiği gibi, Kaza (yargılama: jurisdiction: giurisdizione); Devletin belli makamlarının, bir dâva ile harekete geçip, çelişme ile hukuki bir uyumsuzluğu, devletin egemenliğine dayanarak, hukuk normlarına uygun bir şekilde, emredici ve çelişmez olarak bir yargı ile halledip müşahhas olayda uygulanacak hukuk normunu belirtmesi faaliyetidir. (II) Kaza mercii (ya da yargılama makamı); yargılama görevini haiz olan merciidir. Derhal belirtelim ki, «Kaza Mercii» teriminin hukukumuzda resmi bir tarifi yapılmış değildir. (12) Gerçekten; Anayasa Mahkememimize göre,» Anayasanın 114. maddesi ile idarenin hiçbir eylem ve işleminin yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılamıyacağı kabul edilmiştir. Anayasanın 118. maddesi, aynı prensibin disiplin cezaları alanına uygulanmasına sağlamaktadır. Her iki maddede de, yargı merciinin tarifi yapılmamıştır.» (13) Bu durum karşısında(İcra Daireleri «yargılama faaliyetinde» bulunmadıkları için, bunları, «Yargı Mercii» olarak mütalâ

etmeyi hukuk tekniği bakımından imkan yoktur. Bu takdirde de, Tebligat Kanunun I. maddesinde öngörülmediği için, İcra Dairelerinde tebligat işleminin PTT vasıtası ile yapılmaması gerekmektedir. İşte, Tebligat Kanunundaki bu boşluk, İİK.'da yer alan özel bir hüküm ile giderilmiş vaziyettedir. İcra İflas Kanununun 57. maddesine göre; «İcraya ait tegliçlerde, Tebligat kanunu hükümleri uygulanır.» (57/1) Bu madde 538 sayılı Kanun ile bu şekli almıştır. Maddenin eski şekli; «... Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri câridir.» şeklinde idi. 7201 sayılı Tebligat Kanunu ve 12050 sayılı kararname ile yürürlüğe giren Tebligat Nizamnamesi, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunun tebligata müteallik hükümlerini kaldırmış olduğundan, maddenin yeni şekline, «Tebligat Kanunu hükümleri uygulanırdı» kaydı konulmuştur. (14)

İlave edelim ki, icra tebliğlerinin, Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılacağı hususu ayrıca İİK. made 21 de de yer almıştır. Bu maddeye göre; «İcra Dairelerince yapılacak tebliğler yazı ile ve Tebligat Kanunu hükümlerine göre olur.» (21/I)

Bu suretle, icra tebliğlerine, İİK.'nun 21 ve 57. maddelerindeki atıf gereğince, 7201 sayılı Tebligat Kanununun hükümlerinin uygulanması gerektiğini ifade etmiş bulunuyoruz. Bu durum karşısında, a c a b a, Tebligat Kanunun 35. maddesi, icra tebliğlerine uygulanacak mıdır? Yani borçlu, kendisine usulüne uygun olarak tebligat yaptırmış olan icra dairesine, eski adresini değiştirdiği takdirde, yenisini bildirmek zorunda mıdır? Bu suretle, yeni adres bildirilmezse, İcra Dairesince 35. madde uygulanıp, eski adrese - muteber olarak - tebligat yapılabilecektir? Kanaatimizce, İİK'nun 21 ve 57. maddelerindeki, Tebligat Kanuna yapılan atıfı, 35. maddeye de şumullü tarzda anlamak icapeder. Gerçi bu yorum tarzı, 35. maddenin ısrarla, «kaza merciinden» bahseden lâfzına aykırı ise de, maddenin ruhu bu geniş yoruma müsaittir.

Aksi halde maddenin uygulama alanı, arzu edilenin aksine, ihtiyaçlara cevap vermiyecek tarzda çok daraltılmış olur. Halbuki kanun koyucunun maksadı, 35. maddenin uygulama alanını tahdit etmek değildir. Gerçekten, İcra İflas Kanunun 21. maddesinde, 538 sayılı kanun ile yapılan değişiklik sonucunda, 35. maddenin uygulama alanı genişletilmiştir, 21. maddenin üçüncü fıkrasına göre; «İlâmda ve 38. maddeye göre İlâm hükmünde sayılan belgeler ile ipotek senedinde yazılı olan adresini değiştiren alacaklı veya borçlu, keyfiyeti birbirlerine noter vasıtası ile bildirilmiş olmadıkça, tebligat aynı adrese yapılır ve bu ad-

reste bulunmadığı takdirde Tebligat Kanunun 35. maddesi uygulanır.» Bu suretle, 538 sayılı kanun ile, ilâm, itâm hükmünde sayılan belgeler ve ipotek senedinde yazılı olan adrese bir değer atfedilmiş, adres değişikliği halinde, takibin lüzumsuz uzamasına engel olmak için bu değişikliği, alacaklı ve borçlunun birbirlerine noter marifeti ile bildirmeleri öngörülmüştür. Ancak bu gerek yerine getirilmemişse, tebligat yukarıdaki belgelerde gösterilen adrese yapılabilecektir. Bu durumlarda, Tebligat Kanunun 35. maddesi ile Tebligat Nizamnamesinin 55. maddesine göre hareket edilmek gerekecektir. (15) (16) (17)

Görüldüğü gibi, adres değişikliklerinin, takibin uzaması gibi suistimallere mahal vermemesini temin için 35. maddenin uygulama alanı-icra uygulaması yönünden kanun koyucu tarafından genişletilmiştir.

Sonuç olarak, 35. maddede yer alan, «kaza mercii» teriminin, kanun koyucunun maksadına ve maddenin ruhuna uygun bir terim olmadığına işaret etmek isteriz.

Zira bu terim, maddenin uygulama alanını, kanun koyucunun maksadına aykırı şekilde-lüzumundan fazla tahdit edici bir anlam taşımaktadır. Bu itibarla, maddeyi yorumlar ve uygularken, maddede yer alan «kaza mercii» terimini geniş olarak (İİK. mad, 21 ve 57 deki atfı sayesinde, İcra Dairelerini de ihtiva eder tarzda) yorumlamak, maddenin ruhuna, kanun koyucunun maksadına uygun olur, kanısındayız. Böyle hareket edince, yazımızın konusunu teşkil eden ve bazı mahkemeleri - özellikle, «Tahhüdü İhlâl». «Mal Beyanında Bulunmama» suçları ile ilgili ceza dâvalarında, İcra Ceza Mahkemelerini, icra ile ilgili hukuk dâvalarında, İcra Tetkik Mercilerini, uygulamada tereddüde düşüren-ve henüz herhangi bir içtihad'a konu teşkil etmemiş bulunan (18)-mesele de aydınlanmış olur... İcra Dairesince kendisine usulüne uygun olarak tebligat yapılmış olan borçlu, adresini değiştirir ve yeni adresini İcra Dairesine bildirmezse, bilahare herhangi bir mahkemece, icra dairesindeki takip nedeniyle kendisine tebligat yapılmak istenirse, hakkında 35. madde uygulanarak, bilinen - icra dosyasındaki - eski adresine yapılacak tebligat «muteber» sayılmak gerekecektir. Bu suretle, kanunun lâfzından yararlanarak adres değişikliğini, tebligatı yaptıran mercie (İcra Dairesine ve Tebligat Kanunun 1. maddesinde sayılan diğer mercilere) bildirmeyen suiniyetli kişilerin sebebiyet vermek istedikleri takibin ve dâvanın sürüncemede bırakılması amaçlarına hizmet edilmemiş olunur...

LİTERATÜR :

- (1) Resmi Gazete; 19/2/1959 Tarih ve 10139 sayı.
- (2) Hakkı YAŞAR, «7201 sayılı Tebligat Kanunu ve uygulaması», Adalet Der. 966/7
- (3) Kemal REİSOĞLU; «Notlu İzahlı Tebligat Kanunu» 1959, Ank. sh : 10.sh : 482.
- (4) a. g. e. sh : 10.
- (5) Yargıtay Huk. Genel Kurulu, 29/5/1963 T, 23/19 s. Naklen : M. ÇEMBERCİ, «İş kanunu Şerhi» 1968 sh : 95 Dipnot : 25.)
- (6) Hasan BİRKAŞ, «Yargıtay Kararlarına göre Tebligat Kanunu Tatbikatı ve İlgili Mevzuat» 1968, Ank. sh : 79 - K. Reisoğlu, a. g. e. sh : 122.
- (7) Kemal REİSOĞLU. a. g. e. sh : 124.
- (8) a. g. e. sh : 123.
- (9) Hasan BİRKAŞ. a. g. e. sh : 79.
- (10) .age. sh : 124.
- (11) Nurullah KUNTER, «Türkiyede Kaza Kuvveti» İst. Huk. Fak. Mec. 1960/1 - 4 sh : 43 - «Ceza Muhakemesi Hukuk» 1964, İst. sh : 84.
- (12) Faruk Erem. «Ceza Usul Hukuku» 1964, Ank. Sh : 108.
- (13) 30/5/1963 T. 75/129 sayılı karar. (RG. 29/7/1963 T, n. 11466)
- (14) Kevni NEDİMOĞLU. «Notlu ve İçtihatlı İc. İf. Kanunu» 1958 Ank. Sh : 77.
- (15) Saim ÜSTÜNDAĞ. «İcra Hukukunun Esasları» 1970. İst. sh : 53
- (16) İcra ve İflas Kanunu Değişiklik Tasarısı Hakkında Seminer. 1963 Ank. sh : 38
(Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü yayını)
- (17) S. OLGAC - H. KÖYMEN. «Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk İcra ve İflas Kanunu» 1965 sh : 96
- (18) Tebligat Kanunu ile ilgili içtihatları için bknz : (Hasan BİRKAŞ : a. g. e. sh : 80 vd. C. ÇATALKAYA - İ. BANDAĞÇIOĞLU. İcra ve İflas Kanunu Şerhi. 1967 Ank. sh : 173.

SALİHA OLAN ADALET BAKANLIĞI YAYINLARI

Kitap Serisi Sayısı

- Kitap : (Çev: F. Çelik) Aile Hukuku, 1945, Mad: 341-343
 Kitap : (Çev: V. Çarık) Vasiyet, 1945, Çev: 2, Mad: 382-403
 Kitap : (Çev: V. Çarık) Vasiyet, 1945, Çev: 2, Mad: 382-403
 Kitap : (Çev: Prof. Dr. İ. Çelebi) İsviçre Borçlar Kanunu Serisi, 1945, Mad: 31-329
 Kitap : (Çev: Prof. Dr. İ. Çelebi) İsviçre Borçlar Kanunu Serisi, 1945, Mad: 31-329
 Kitap : (Çev: Prof. Dr. İ. Çelebi) İsviçre Borçlar Kanunu Serisi, 1945, Mad: 31-329

- Kitap : (Çev: Dr. İsmet Akın) İsviçre Medeni Kanunu Serisi, VI. Cilt: Medeni Kanun, I. Kısım: Genel Hükümler, Feskh III; Madde: 1-24, Ankara 1947
 Kitap : (Çev: Dr. İsmet Akın) İsviçre Medeni Kanunu Serisi, VI. Cilt: Medeni Kanun, I. Kısım: Genel Hükümler, Feskh II; Madde: 25-34, Ankara 1947
 Kitap : (Çev: Dr. İsmet Akın) İsviçre Medeni Kanunu Serisi, VI. Cilt: Medeni Kanun, I. Kısım: Genel Hükümler, Feskh III; Madde: 35-44, Ankara 1947

Yayınlar Listesi

Yayınlar	Yayınlar	Yayınlar	Yayınlar	Yayınlar
1944	1945	1946	1947	1948
1949	1950	1951	1952	1953
1954	1955	1956	1957	1958

Yayınlar Listesi: 1941-1942, Cilt: Kitap

		1944		
		1945		
		1946		
		1947		
		1948		
		1949		
		1950		
		1951		
		1952		
		1953		
		1954		
		1955		
		1956		
		1957		
		1958		
		1959		
		1960		
		1961		
		1962		
		1963		
		1964		
		1965		
		1966		
		1967		
		1968		
		1969		
		1970		
		1971		
		1972		
		1973		
		1974		
		1975		
		1976		
		1977		
		1978		
		1979		
		1980		
		1981		
		1982		
		1983		
		1984		
		1985		
		1986		
		1987		
		1988		
		1989		
		1990		
		1991		
		1992		
		1993		
		1994		
		1995		
		1996		
		1997		
		1998		
		1999		
		2000		
		2001		
		2002		
		2003		
		2004		
		2005		
		2006		
		2007		
		2008		
		2009		
		2010		
		2011		
		2012		
		2013		
		2014		
		2015		
		2016		
		2017		
		2018		
		2019		
		2020		
		2021		
		2022		
		2023		
		2024		
		2025		
		2026		
		2027		
		2028		
		2029		
		2030		
		2031		
		2032		
		2033		
		2034		
		2035		
		2036		
		2037		
		2038		
		2039		
		2040		
		2041		
		2042		
		2043		
		2044		
		2045		
		2046		
		2047		
		2048		
		2049		
		2050		
		2051		
		2052		
		2053		
		2054		
		2055		
		2056		
		2057		
		2058		
		2059		
		2060		
		2061		
		2062		
		2063		
		2064		
		2065		
		2066		
		2067		
		2068		
		2069		
		2070		
		2071		
		2072		
		2073		
		2074		
		2075		
		2076		
		2077		
		2078		
		2079		
		2080		
		2081		
		2082		
		2083		
		2084		
		2085		
		2086		
		2087		
		2088		
		2089		
		2090		
		2091		
		2092		
		2093		
		2094		
		2095		
		2096		
		2097		
		2098		
		2099		
		2100		
		2101		
		2102		
		2103		
		2104		
		2105		
		2106		
		2107		
		2108		
		2109		
		2110		
		2111		
		2112		
		2113		
		2114		
		2115		
		2116		
		2117		
		2118		
		2119		
		2120		
		2121		
		2122		
		2123		
		2124		
		2125		
		2126		
		2127		
		2128		
		2129		
		2130		
		2131		
		2132		
		2133		
		2134		
		2135		
		2136		
		2137		
		2138		
		2139		
		2140		
		2141		
		2142		
		2143		
		2144		
		2145		
		2146		
		2147		
		2148		
		2149		
		2150		
		2151		
		2152		
		2153		
		2154		
		2155		
		2156		
		2157		
		2158		
		2159		
		2160		
		2161		
		2162		
		2163		
		2164		
		2165		
		2166		
		2167		
		2168		
		2169		
		2170		
		2171		
		2172		
		2173		
		2174		
		2175		
		2176		
		2177		
		2178		
		2179		
		2180		
		2181		
		2182		
		2183		
		2184		
		2185		
		2186		
		2187		
		2188		
		2189		
		2190		
		2191		
		2192		
		2193		
		2194		
		2195		
		2196		
		2197		
		2198		
		2199		
		2200		
		2201		
		2202		
		2203		
		2204		
		2205		
		2206		
		2207		
		2208		
		2209		
		2210		
		2211		
		2212		
		2213		
		2214		
		2215		
		2216		
		2217		
		2218		
		2219		
		2220		
		2221		
		2222		
		2223		
		2224		
		2225		
		2226		
		2227		
		2228		
		2229		
		2230		
		2231		
		2232		
		2233		
		2234		
		2235		
		2236		
		2237		
		2238		
		2239		
		2240		
		2241		
		2242		
		2243		
		2244		
		2245		
		2246		
		2247		
		2248		
		2249		
		2250		
		2251		
		2252		
		2253		
		2254		
		2255		
		2256		
		2257		
		2258		
		2259		
		2260		
		2261		
		2262		
		2263		
		2264		
		2265		
		2266		
		2267		
		2268		
		2269		
		2270		
		2271		
		2272		
		2273		
		2274		
		2275		
		2276		
		2277		
		2278		
		2279		
		2280		
		2281		
		2282		
		2283		
		2284		
		2285		
		2286		
		2287		
		2288		
		2289		
		2290		
		2291		
		2292		
		2293		
		2294		
		2295		
		2296		
		2297		
		2298		
		2299		
		2300		
		2301		
		2302		
		2303		
		2304		
		2305		
		2306		
		2307		
		2308		
		2309		
		2310		
		2311		
		2312		
		2313		
		2314		
		2315		
		2316		
		2317		
		2318		
		2319		
		2320		
		2321		
		2322		
		2323		
		2324		
		2325		
		2326		
		2327		
		2328		
		2329		
		2330		
		2331		
		2332		
		2333		
		2334		
		2335		
		2336		
		2337		
		2338		
		2339		
		2340		
		2341		
		2342		
		2343		
		2344		
		2345		
		2346		
		2347		
		2348		
		2349		
		2350		
		2351		
		2352		
		2353		
		2354		
		2355		
		2356		
		2357		
		2358		
		2359		
		2360		
		2361		
		2362		
		2363		
		2364		
		2365		
		2366		
		2367		
		2368		
		2369		
		2370		

LİTERATÜR:

- (1) Kemal GÜNGÖR, 19/1/1959 Tarih ve 1959 Sayı 10000.
- (2) Mustafa YASAR, 1978 sayılı Tehlîgat Kurumu ve Uygulanması, Adalar 1978.
- (3) Kemal REİSOĞULLARI, «Nüfus İstatistikleri Türkiye Kurumu», 1978, Ank. sh: 10 sh: 40.
- (4) S. Z. K. sh: 10.
- (5) Yargıtay 1. D. Genel Kurul, 29/7/1963 T. 13/19 s. Nispeti, M. ÇEMBERCİ, 10. Kurulda 1978, 1978 sh: 15 Dava: 1, 20.
- (6) Ömer URAK, «Yargıtay Kararlarına göre Tehlîgat Kurumu Tashihleri», 1978, Ank. sh: 79-K, Rensajla, s. g. s. sh: 122.
- (7) Kemal REİSOĞULLARI, s. g. sh: 124.
- (8) S. Z. K. sh: 123.
- (9) Ömer URAK, s. g. s. sh: 78.
- (10) S. Z. K. sh: 124.
- (11) Mustafa Y. URAK, «Tehlîgat Kurumu Kurumu», 1978, Ank. sh: 124, 1978/1, s. sh: 124.
- (12) Kemal GÜNGÖR, «Tehlîgat Kurumu», 1978, Ank. sh: 124.
- (13) Mustafa Y. URAK, «Tehlîgat Kurumu», 1978, Ank. sh: 124.
- (14) Mustafa Y. URAK, «Tehlîgat Kurumu», 1978, Ank. sh: 124.
- (15) Mustafa Y. URAK, «Tehlîgat Kurumu», 1978, Ank. sh: 124.
- (16) Mustafa Y. URAK, «Tehlîgat Kurumu», 1978, Ank. sh: 124.
- (17) S. O. URAK, «Tehlîgat Kurumu», 1978, Ank. sh: 124.
- (18) Tehlîgat Kurumu ile ilgili kararlar, 1978, Ank. sh: 124.

SATIŞTA OLAN ADALET BAKANLIĞI YAYINLARI

Zürih Şerhi Serisi

Ft

- Egger : (Çev : T. Çağa) Alle Hukuku, 1949, Mad : 241-345
 Egger : (Çev : V. Černis) Vesayet, 1955, Cilt : 2, Mad : 382-483
 Egger : (Çev : V. Černis) Vesayet, 1955, Cilt : 2, Mad : 382-438
 Oser - Schönenberger : (Çev : Prof. Dr. İ. Sungurbey) İsviçre Borç-
 lar Kanunu Şerhi, 1964, Mad : 492-529
 Oser - Schönenberger : (Çev : Prof. Dr. Fikret Arık) İsviçre Borç-
 lar Kanunu Şerhi, 1966, Birinci Fasikül; Madde : 184-215
 Bern Serhi Serisi

1

- Becker : (Çev : Dr. Bülent Olcay) İsviçre Medeni Kanunu Şerhi. VI. Cilt :
 Borçlar Kanunu, I. Kısım : Genel Hükümler. Fasikül I : Madde
 1-36. Ankara 1967
 Becker : (Çev. Dr. Kemal Reisoglu) İsviçre Medeni Kanunu Şerhi. VI.
 Cilt : Borçlar Kanunu, I. Kısım : Genel Hükümler. Fasikül II :
 Madde 37-63 Ankara 1968
 Becker : (Çev. Dr. Osman Tolun) İsviçre Medeni Kanunu Şerhi. VI. Cilt :
 Borçlar Kanunu I. Kısım : Genel Hükümler. Fasikül III : Madde
 64-103 Ankara 1969

Yargıtay Kararları

İçtihadı Birleştirme Kararları. Hukuk Kısım, 1930-1947

»	»	»	»	»	1955
»	»	»	»	»	1956
»	»	»	Ceza	Kısım	1952
»	»	»	»	»	1953
»	»	»	»	»	1954
»	»	»	»	»	1955
»	»	»	»	»	1956
»	»	»	»	»	1957

Yargıtay Kararları 1941-1942 Ceza Kısım

»	»	1944	»	»
»	»	1945	»	»
»	»	1946	»	»
»	»	1948	»	»
»	»	1949	»	»
»	»	1950	»	»
»	»	1951	»	»
»	»	1952	»	»
»	»	1953	»	»
»	»	1954	»	»
»	»	1955	»	»
»	»	1959	»	»
»	»	1941-1942 Hukuk Kısım		
»	»	1944	»	»
»	»	1945	»	»
»	»	1946	»	»
»	»	1948	»	»
»	»	1949	»	»
»	»	1951	»	»
»	»	1952	»	»
»	»	1953	»	»
»	»	1954	»	»
»	»	1955	»	»
»	»	1959	»	»

Diğer Yayınlar

Yargıtay Yüziüncü Yıl Dönümü Armağanı

(Albüm)

3

6

125

r. Recal Seçkin : Yargıtay Tarihçesi, Kuruluş ve İşleyiş.	10.00
viçre Federal Mahkeme Kararları 1945	1.00
» » » » 1946	1.00
» » » » 1947	1.00
ieland : (Çev : İ. H. Karafakih) Aynı Haklar, İkinci baskı, 1949, Cilt : 2	7.50
ahl : (Çev : K. Berker) Deniz Ticareti Hukuku, nazari ve ameli, 1948	3.00
idal-Magnol : (Çev : Ş. Devrin) Ceza Hukuku Cilt : 1. 1949	4.00
r. Recal Seçkin : 1961-1962 Adalet Yılı'nın Açılışı Dolayısıyla Söylev	50
ustamente Sirven : Hukuku Hususiyel Düvel Kanunu Projesi, 1930	50
ehbi Yekebaş : Suç ve Suçlunun Taaddüdü ve Cürme İştirâk, 1952	1.50
r. Recal Seçkin : 1964-1965 Adalet Yılı'nın Açılışı Söylevi	50
çım İşlerinde İtiraz ve Şikâyetler Klavuzu. (T. C. Yüksek Seçim Kurulu Yayınlarından) 1964	2.50
sbabı mucibell Avukatlık Kanunu ve Talimatnamesi, 1939	50
hulsen : (Çeviren : Rifat Taşkın) İngiliz Ceza Muhakemeleri Usulü. 1938	1.00
erdaniel : (Çeviren : Rasih Yeğengil) Şahitlik ve Şahidin psikolojisi. 1937	50
za Hukukunu tevhit birinci beynelmilel konferansı. Varşova, 1-6 İkinci-teşrin 1927. Konferans vesikaları. Çeviren : Mustafa Nuri Devres	8.00
za Hukukunu tevhit üçüncü beynelmilel konferansı. Brüksel, 26 Haziran 1930 Konferans vesikaları, Çeviren : Mustafa Nuri Devres.	3.00
za Hukukunu tevhit beşinci beynelmilel konferansı. Madrit, 14-20 Birinciteşrin 1934, Konferans vesikaları, Çeviren : Mustafa Nuri Devres	3.00

Adalet Dergisi'nin sayıları tamam olanlar yazılmıştır.

	Sayısı :
38 »	» 30
40 »	» 30
41 »	» 30
42 »	» 30
43 »	» 30
47 »	» 30
48 »	» 30
49 »	» 1.00
50 »	» 1.00
53 »	» 1.00
54 »	» 1.00
55 »	» 1.00
56 »	» 1.00
57 »	» 1.50
58 »	» 1.50

Resmî Kararlar Dergisi'nin sayıları tamam olanlar yazılmıştır.

56 Yılı (İlk sayısı mart ayında yayınlanmıştır)	Sayısı : 1.50
---	---------------